

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJA

***ATASKAITA
APIE PIRMINĖS TEISINĖS PAGALBOS ORGANIZAVIMĄ IR TEIKIMĄ
2009 M.***

**Vilnius
2010**

Ataskaita apie pirminės teisinės pagalbos organizavimą ir teikimą parengta remiantis valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybų (toliau vadinama – Tarnybos) Teisingumo ministerijai pateikta informacija apie pirminės teisinės pagalbos organizavimą ir teikimą kiekvienos Tarnybos veiklos teritorijoje. Šią informaciją Tarnybos pateikia, išanalizavusios ir apibendrinusios savivaldybių institucijų veiklos organizuojant ir teikiant pirminę teisinę pagalbą ataskaitas.

Ataskaita apibendrina Tarnybų pateiktus statistinius duomenis. Ataskaitinis laikotarpis 2009-01-01 – 2009-12-31. Palyginimui pateikiami ir svarbiausi 2007 ir 2008 metų savivaldybių institucijų veiklos, organizuojant ir teikiant pirminę teisinę pagalbą, ataskaitų apibendrinti duomenys.

I. PIRMINĖS TEISINĖS PAGALBOS TEIKIMO BŪDAS

2009 m., kaip ir 2007 bei 2008 m., daugumoje savivaldybių pirminę teisinę pagalbą teikė savivaldybės administracijos valstybės tarnautojai, kurių pareigybių aprašymuose nustatytos teisinio pobūdžio funkcijos, ar darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartis, kuriose numatytos teisinio pobūdžio darbo funkcijos. Pagrindinis savivaldybių motyvas, pasirenkant šį pirminės teisinės pagalbos teikimo būdą, – greitas ir efektyvus pirminės teisinės pagalbos teikimas: pirminė teisinė pagalba suteikiama iš karto, kai asmuo kreipiasi, taupomos pareiškėjų lėšos bei laiko sąnaudos, jie nesiunčiami į kitas įstaigas ar institucijas. Savivaldybėje pirminę teisinę pagalbą galima teikti efektyviau, ekonomiškiau, greičiau surenkant informaciją iš savivaldybių padalinių, sutaupomos besikreipiančių asmenų lėšos bei laiko sąnaudos, asmenys nesiunčiami į kitas įstaigas ar institucijas, taip sparčiau ir efektyviau sprendžiamos įvairios pareiškėjų problemos. Pirminę teisinę pagalbą teikiant savivaldybių tarnautojams, savivaldybių administracijoje galima kontroliuoti teisinės pagalbos teikimo kokybiškumą ir specialios tikslinės dotacijos, skirtos pirminei teisinei pagalbai teikti, lėšų panaudojimo efektyvumą, užtikrinti paprastesnį apskaitos tvarkymą.

Advokatai pagal sutartis dėl pirminės teisinės pagalbos teikimo pirminę teisinę pagalbą teikė 4 savivaldybėse: Alytaus m., Kauno m., Lazdijų r., Kėdainių r. (palyginimui, 2008 m. tokios savivaldybės buvo 5, 2007 m. – 5, o 2006 m. – 6).

Klaipėdos m. savivaldybėje pirminę teisinę pagalbą nuo 2009 m. sausio 1 d. iki 2009 m. rugpjūčio 1 d. teikė advokatas ir advokato padėjėja. Pirminės teisinės pagalbos teikimas dėl lėšų trūkumo nuo 2009 m. rugpjūčio 3 d. iki 2009 m. rugsėjo 21 d. buvo nutrauktas Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2009 m. rugpjūčio 4 d. įsakymu Nr. AD1-1326. Pirminę teisinę pagalbą, panaikinus anksčiau minėtą įsakymą, nuo 2009 m. rugsėjo 21 d. teikia Juridinio skyriaus vyriausioji specialistė.

Pažymėtina, kad 2009 m., kaip ir 2008 m. bei 2007 m., nė viena savivaldybė nesudarė sutarčių su viešosiomis įstaigomis dėl pirminės teisinės pagalbos teikimo.

Žemiau esančioje lentelėje pateikta informacija apie pirminę teisinę pagalbą teikiančius subjektus (visose savivaldybėse, išskyrus Alytaus m., Kauno m., Lazdijų r., Kėdainių r. ir Klaipėdos m. (nuo 2009-01-01 iki 2009-08-01) savivaldybes, pirminę teisinę pagalbą teikė savivaldybių valstybės tarnautojai arba darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartis), asmenų, teikiančių pirminę teisinę pagalbą, skaičių, darbo užmokesčio ir socialinio draudimo įmokų savivaldybės administracijos valstybės tarnautojams ar darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis, mokėjimo šaltinius.

Eilės Nr.	Savivaldybės pavadinimas	Asmenų, teikiančių pirminę teisinę pagalbą, skaičius	Pasirinktas pirminės teisinės pagalbos teikimo būdas	Darbo užmokesčio ir socialinio draudimo įmokų mokėjimo šaltiniai
1.	Alytaus m. sav.	1	advokatas	STD
2.	Alytaus r.	4	VT/D	STD
3.	Lazdijų r. sav.	1	advokatas	STD
4.	Birštono sav.	1	VT/D	STD

5.	Jonavos r. sav.	1	VT/D	STD
6.	Kaišiadorių r. sav.	1	VT/D	STD
7.	Kauno m. sav.	3	advokatai	STD
8.	Kauno r. sav.	4	VT/D	STD
9.	Prienų r. sav.	1	VT/D	STD
10.	Kalvarijos sav.	1	VT/D	STD
11.	Kazlų Rūdos sav.	1	VT/D	STD
12.	Marijampolės sav.	1	VT/D	STD+SB
13.	Šakių r. sav.	1	VT/D	STD
14.	Vilkaviškio r. sav.	1	VT/D	STD+SB
15.	Jurbarko r. sav.	1	VT/D	STD
16.	Vilniaus m. sav.	5	VT/D	STD
17.	Vilniaus r. sav.	1	VT/D	STD
18.	Elektrėnų sav.	3	VT/D	STD
19.	Trakų r. sav.	2	VT/D	STD
20.	Švenčionių r. sav.	1	VT/D	STD
21.	Širvintų r. sav.	3	VT/D	STD
22.	Ukmergės r. sav.	1	VT/D	STD+SB
23.	Ignalinos r. sav.	1	VT/D	STD
24.	Druskininkų sav.	1	VT/D	STD+SB
25.	Visagino sav.	1	VT/D	STD
26.	Molėtų r. sav.	1	VT/D	STD+SB
27.	Varėnos r. sav.	2	VT/D	STD
28.	Šalčininkų r. sav.	2	VT/D	STD
29.	Zarasų r. sav.	1	VT/D	STD
30.	Raseinių r. sav.	1	VT/D	STD+SB
31.	Joniškio r. sav.	1	VT/D	STD
32.	Akmenės r. sav.	2	VT/D	STD
33.	Šiaulių r. sav.	3	VT/D	STD+SB
34.	Pakruojo r. sav.	1	VT/D	STD
35.	Kelmės r. sav.	1	VT/D	STD+SB
36.	Mažeikių r. sav.	1	VT/D	STD
37.	Radviliškio r. sav.	2	VT/D	STD
38.	Telšių r. sav.	1	VT/D	STD
39.	Šiaulių m. sav.	1	VT/D	STD
40.	Anykščių r. sav.	2	VT/D	STD
41.	Biržų r. sav.	2	VT/D	STD
42.	Kėdainių r. sav.	1	advokatas	STD
43.	Kupiškio r. sav.	1	VT/D	STD
44.	Pasvalio r. sav.	2	VT/D	STD+SB
45.	Panevėžio sav.	5	VT/D	STD
46.	Panevėžio r. sav.	1	VT/D	STD
47.	Rokiškio r. sav.	2	VT/D	STD+SB
48.	Utenos r. sav.	2	VT/D	STD
49.	Klaipėdos m. sav.	1	VT/D ir advokatas	STD
50.	Klaipėdos r. sav.	2	VT/D	STD
51.	Palangos m. sav.	1	VT/D	STD
52.	Plungės r. sav.	1	VT/D	STD
53.	Neringos sav.	1	VT/D	STD+SB
54.	Tauragės r. sav.	2	VT/D	STD
55.	Skuodo r. sav.	2	VT/D	STD

56.	Šilalės r. sav.	1	VT/D	STD+SB
57.	Kretingos r. sav.	1	VT/D	STD+SB
58.	Rietavo sav.	1	VT/D	STD
59.	Pagėgių sav.	1	VT/D	STD
60.	Šilutės r. sav.	2	VT/D	STD

Santrumpų paaiškinimai:

advokatas – pirminę teisinę pagalbą teikia advokatas ar advokato kontora.

VT/D – pirminę teisinę pagalbą teikia savivaldybės valstybės tarnautojas(-ai) ar darbuotojas(-ai), dirbantis(-ys) pagal darbo sutartį.

STD – darbo užmokestis ir socialinio draudimo įmokos mokami iš specialios tikslinės dotacijos lėšų.

SB – darbo užmokestis ir socialinio draudimo įmokos mokami iš savivaldybės biudžeto lėšų.

Iš lentelėje pateiktų duomenų darytina išvada, kad 13 savivaldybių darbo užmokestis bei socialinio draudimo įmokos savivaldybės valstybės tarnautojams ir darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis, buvo mokami ne tik iš specialios tikslinės dotacijos lėšų, bet ir iš savivaldybių biudžetų lėšų. 2008 m. buvo 17 tokių savivaldybių.

Išanalizavus Tarnybų pateiktus savivaldybių institucijų veiklos ataskaitų apibendrinimus, darytina išvada, kad ne visos savivaldybės įgyvendino Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 24 straipsnio 2 dalies reikalavimą nustatyti ne mažiau kaip dvi papildomas prašymų ir skundų priėmimo valandas per savaitę pasibaigus viešojo administravimo subjekto darbo dienos laikui. Šis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 24 straipsnio 2 dalyje nustatytas reikalavimas buvo įgyvendintas Anykščių r., Biržų r., Kupiškio r., Alytaus r., Lazdiju r., Birštono, Jonavos r., Kazlų Rūdos, Šakių r., Kaišiadorių r., Vilniaus r., Visagino, Šiaulių r., Varėnos r., Tauragės r., Kretingos, Pagėgių r., Kauno r., Prienų r. ir Rietavo savivaldybėse (20 savivaldybių). 2008 m. buvo tik 9 tokios savivaldybės,

Šiaulių r., Akmenės r., Birštono, Jonavos r., Kauno r., Tauragės r., Kretingos, Pagėgių r., Plungės r., Šilutės r., Anykščių r., Prienų r., Kalvarijos, Kazlų Rūdos, Šakių r., Vilkaviškio r., Kupiškio r. ir Pasvalio r. savivaldybėse pirminė teisinė pagalba buvo reguliariai teikiama ne tik savivaldybės administracijos patalpose, bet ir pagal patvirtintus grafikus savivaldybių seniūnijose. Alytaus r. savivaldybė informavo Kauno Tarnybą, kad asmuo, teikiantis pirminę teisinę pagalbą, važinėjo po seniūnijas ir teiravosi dėl pirminės teisinės pagalbos teikimo seniūnijose poreikio, tačiau nebuvo nei vieno asmens, kuris būtų pageidavęs gauti pirminę teisinę pagalbą.

II. VISUOMENĖS INFORMAVIMAS APIE VALSTYBĖS GARANTUOJAMĄ TEISINĘ PAGALBĄ

Išnagrinėjus Tarnybų pateiktus savivaldybių veiklos ataskaitų apibendrinimus, nustatyta, kad 18 savivaldybių iš specialios tikslinės dotacijos skyrė lėšų visuomenei informuoti apie valstybės garantuojamą teisinę pagalbą ir jos teikimo sąlygas (2008 m. buvo 25 tokios savivaldybės, 2007 m. – 23 savivaldybės). 13 savivaldybių visuomenės informavimui panaudojo savivaldybės biudžeto lėšas (2008 m. tokių savivaldybių buvo 15, 2007 m. – 14 savivaldybių). Kauno r., Anykščių r., Panevėžio m. savivaldybės nurodė, kad naudojo savivaldybių biudžeto lėšas vietos gyventojams informuoti, tačiau neturi galimybės nurodyti, kiek tiksliai savivaldybės biudžeto lėšų buvo panaudota šiam tikslui.

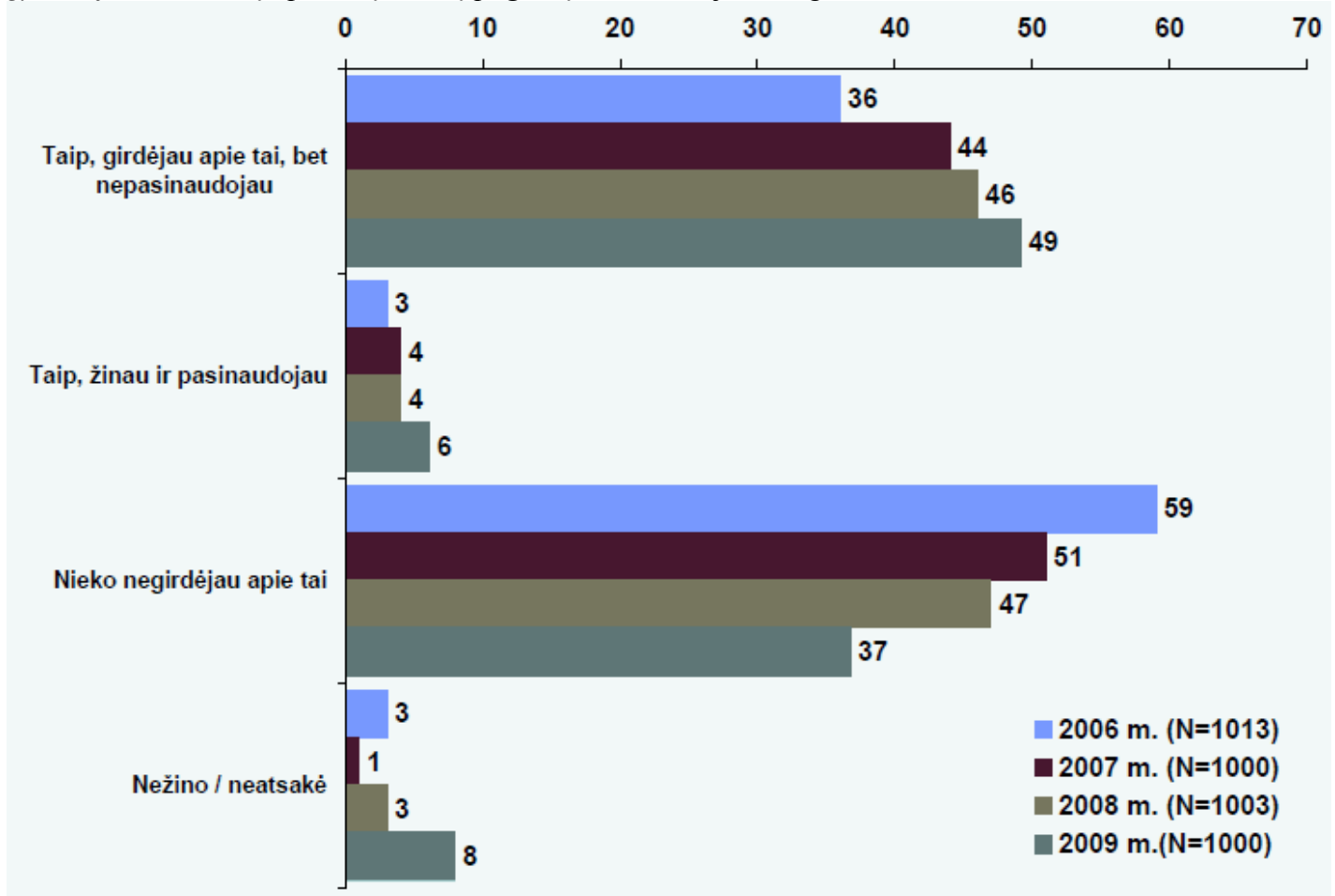
Tarnybos savivaldybių veiklos ataskaitų apibendrinimuose nurodė, kad dažniausiai savivaldybių pasirenkamos visuomenės informavimo priemonės yra informacijos pateikimas skelbimų lentose, stenduose, plakatų eksponavimas viešose vietose, informacinių pranešimų skelbimas vietinėje žiniasklaidoje, informacijos talpinimas savivaldybių interneto puslapiuose bei lankstinukų ir kitos informacinės medžiagos platinimas.

Tarnybos, atsižvelgdamos į Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2008 m. liepos 11 d. įsakymu Nr. 1R-279 patvirtintų Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybų veiklos ataskaitų rengimo ir pateikimo Teisingumo ministerijai taisyklių 9.1 ir 9.6 punktus, pateikė informaciją apie savivaldybių institucijų veiklą Tarnybų veiklos teritorijose, informuojant vietos gyventojus apie galimybes gauti valstybės garantuojamą teisinę pagalbą ir jos teikimo sąlygas, įvertinant Visuomenės informavimo apie valstybės garantuojamą teisinę pagalbą metodikos (toliau vadinama – Metodika), patvirtintos Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2007 m. vasario 1 d. įsakymu Nr. 1R-46, nuostatų įgyvendinimą bei informaciją apie savivaldybių veiklos trūkumus organizuojant ir (ar) teikiant pirminę teisinę pagalbą. Įvertinus pateiktą informaciją darytina išvada, kad daugelis savivaldybių tinkamai įgyvendino Metodikoje numatytas visuomenės informavimo priemones, skirtas tam, kad visuomenė daugiau sužinotų apie galimybę gauti valstybės garantuojamą teisinę pagalbą, jos teikimo sąlygas ir rezultatus. Daugelis savivaldybių laikėsi Metodikoje nustatytų reikalavimų dėl informacijos skelbimo plakatuose (stenduose), skelbimo lentose, savivaldybės administracijų interneto svetainėse bei informaciniuose pranešimuose vietinėje ir regioninėje žiniasklaidoje.

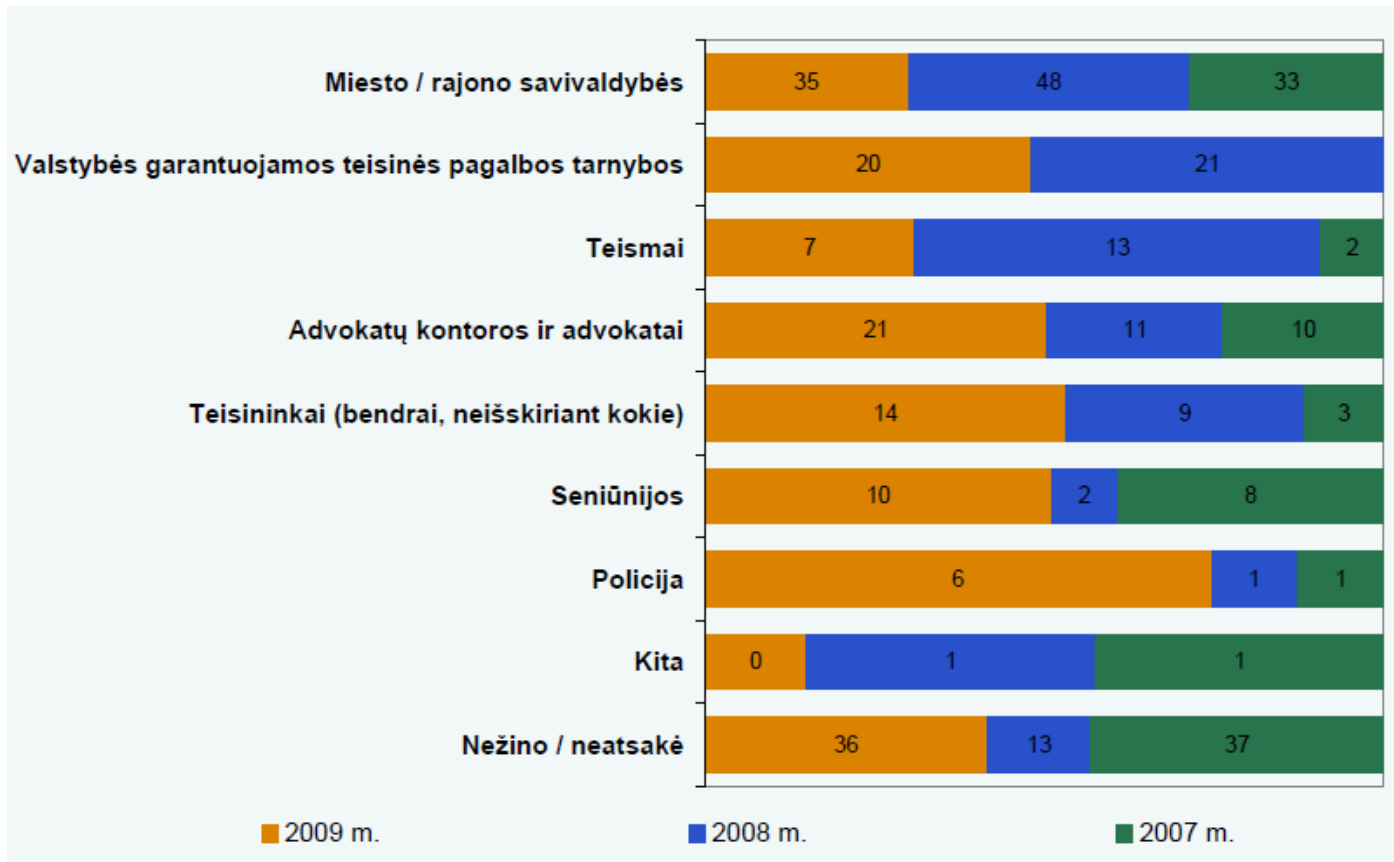
Vilniaus Tarnyba atkreipė dėmesį, kad, analizuojant savivaldybių ataskaitas, pastebėta, jog dalis savivaldybių dėl lėšų trūkumo neskelbė pranešimų žiniasklaidoje ir nekabino plakatų savivaldybių patalpose ir kitose viešose vietose. Tuo tarpu tos savivaldybės, kurios įgyvendino minėtas informavimo priemones, tai atliko taip pat ne visiškai tinkamai. Iš savivaldybių išsaugotų ir Vilniaus Tarnybai pateiktų dokumentų, t.y. informacijos skelbimų lentose bei plakatų (stendų) eksponavimo viešose vietose nuotraukų ir kitokių vizualinių įrodymų, pranešimų žiniasklaidai pavyzdžių, matyti, jog savivaldybių įgyvendintos minėtos visuomenės informavimo priemonės ne visiškai atitiko Metodikoje nustatytus reikalavimus (pvz., skelbimuose nebuvo nurodoma, kad valstybės garantuojamą teisinę pagalbą finansuoja valstybė, plakatuose trūko informacijos apie asmenų, teikiančių pirminę teisinę pagalbą darbo laiką ir pan.).

Teisingumo ministerijos užsakymu UAB „RAIT“ atliko tyrimą „Lietuvos gyventojų teisinės žinios“.

Apklausoje respondentų atsakymus į klausimą „Ar Jūs žinote arba ką nors esate girdėję apie tokią gyventojams teikiamą „pirminę teisinę pagalbą?“ iliustruoja ši diagrama:

Apklauso respondentų atsakymus į klausimą „Ar Jūs žinote, kas Jūsų mieste ar rajone teikia „pirminės ir antrinės teisinės pagalbos“ paslaugas (kur kreiptis dėl tokios pagalbos Jūsų gyvenamojoje teritorijoje)?“ iliustruoja ši diagrama:

Apibendrinus tyrimo duomenis, darytina išvada, kad:

– Tyrimo metu paaiškėjo, kad informuotumas apie pirminę teisinę pagalbą, lyginant su 2008 m. padidėjo: apie pusę respondentų (49 proc.) žino apie pirminę teisinę pagalbą (2008 m. žinojo 46 proc.), apie šią paslaugą žino ir ja pasinaudojo 6 proc. respondentų 2009 m. (2008 m. – 4 proc.) Mažiausiai apie pirminę teisinę pagalbą informuoti jauniausi respondentai (18–24m.).

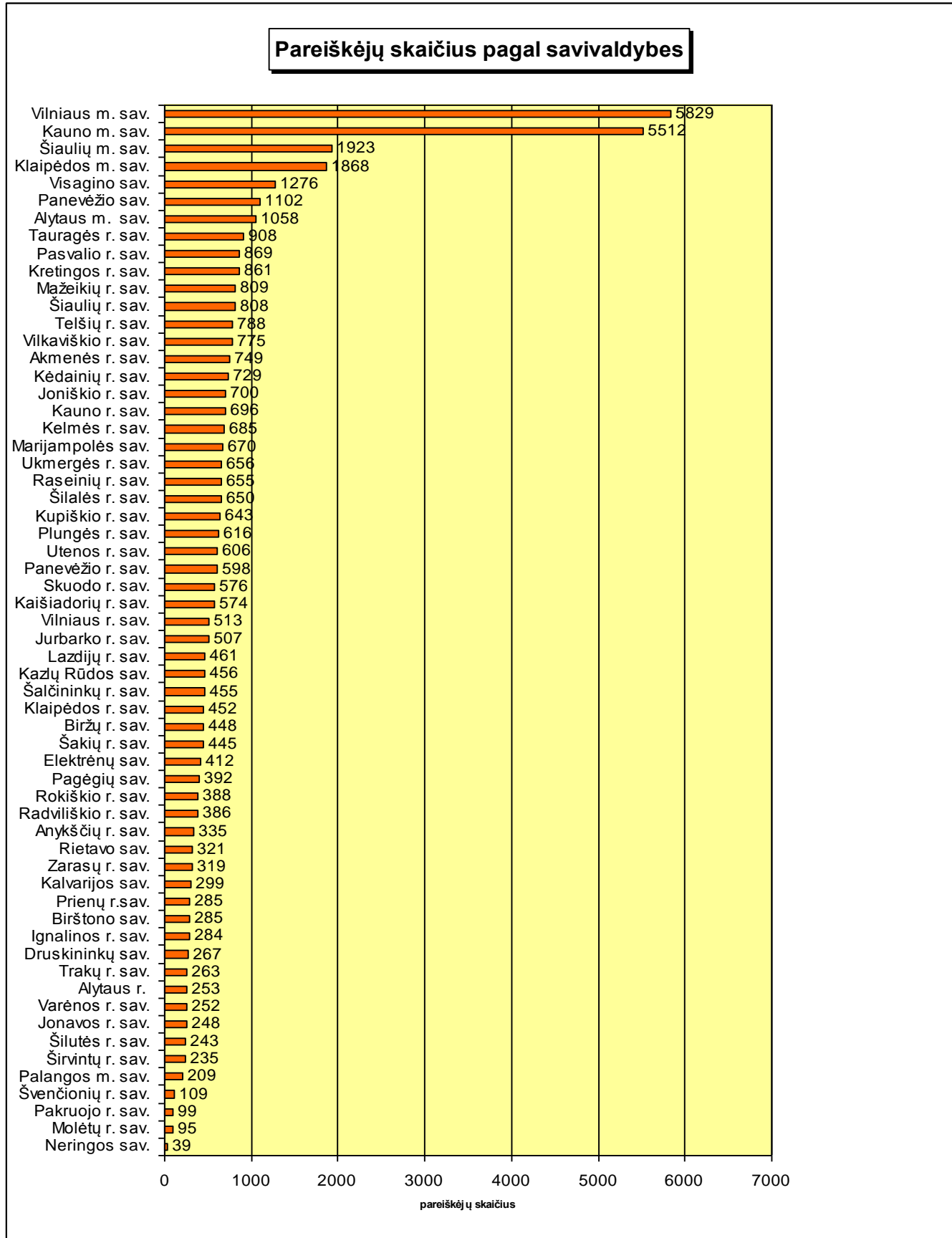
– 2009 m. dažniausiai pirminės teisinės pagalbos funkcijos buvo priskiriamos savivaldybėms (35%), advokatams (21%) ir valstybės garantuojamoms teisinės pagalbos tarnyboms (20%). 2008 m. savivaldybėms teisės funkcijas priskyrė daugiau, nei 2009 m. (48%), o advokatams – mažiau (11%) respondentų.

– Iš tyrimo duomenų matyti, kad gyventojų informuotumas apie pirminės teisinės pagalbos teikimo paslaugą didesnis 2009 m. nei 2008 m. tačiau 2009 m. mažiau asmenų identifiko pirminę teisinę pagalbą teikiančią subjektą nei 2008 m.

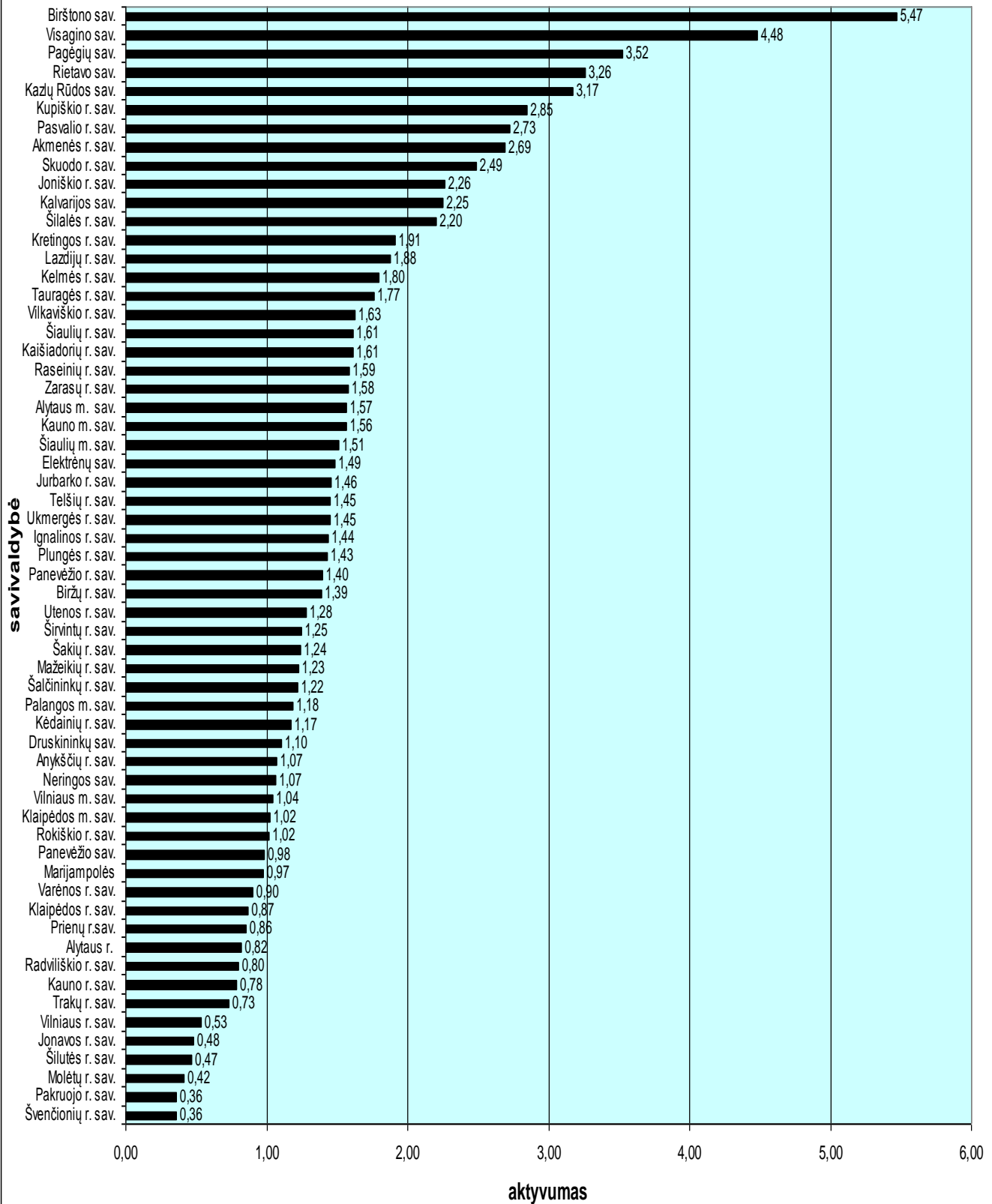
Atsižvelgiant į tai, kad dauguma savivaldybių užtikrino tinkamą visuomenės informavimą apie galimybes gauti valstybės garantuojamą teisinę pagalbą ir į tai, kad 2011 metams skirti asignavimai pirminės teisinės pagalbos teikimo funkcijai vykdyti buvo sumažinti, *rekomenduojame* Visuomenės informavimo apie valstybės garantuojamą teisinę pagalbą metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2007 m. vasario 1 d. įsakymu Nr. 1R-46, nuostatas įgyvendinti pagal finansines galimybes, užtikrinant tinkamą informavimą savivaldybių interneto tinklalapiuose bei pateikiant informaciją skelbimo lentose.

III. BENDRI STATISTINIAI DUOMENYS APIE SUTEIKTĄ PIRMINĘ TEISINĘ PAGALBĄ

2009-01-01–2009-12-31 Lietuvoje pirminė teisinė pagalba buvo suteikta **43 944** asmenims (palyginimui, per 2008 m. – **39 884** asmenims, per 2007 m. **36 365** asmenims, per 2006 m. **30 636** asmenims).

Savivaldybės pagal aktyvumą

Absoliučiais skaičiais daugiausiai asmenų 2009 m. pirminė teisinė pagalba buvo suteikta *Vilniaus m., Kauno m., Šiaulių m., Klaipėdos ir Visagino* savivaldybėse (mažėjimo tvarka). 2008 m., 2007 m. ir 2006 m. pirminė teisinė pagalba buvo suteikta daugiausiai asmenų didžiuosiuose miestuose – *Kauno m., Vilniaus m., Klaipėdos m., Šiaulių m., Panevėžio m.* (mažėjimo tvarka).

2009 m. absoliučiais skaičiais pirminė teisinė pagalba buvo suteikta mažiausiam asmenų skaičiui *Neringos, Molėtų r., Pakruojo r., Švenčionių r., Palangos m.* savivaldybėse (didėjimo tvarka). 2008 m. – *Neringos, Molėtų r., Birštono, Širvintų r., Švenčionių r.* savivaldybėse (didėjimo tvarka). 2007 m. mažiausiam asmenų skaičiui pirminę teisinę pagalbą suteikusios savivaldybės išsidėstė taip: *Neringos, Birštono, Molėtų r., Širvintų r., Klaipėdos r.* savivaldybės (didėjimo tvarka). 2006 m. – *Neringos, Birštono, Molėtų r., Šilutės r., Palangos* (didėjimo tvarka).

Atsižvelgiant į savivaldybės teritorijoje gyvenančių gyventojų skaičių, 2009 m. santykinai pirmine teisine pagalba pasinaudojo daugiausiai savivaldybės gyventojų *Birštono, Visagino, Pagėgių r., Rietavo, Kazlų Rūdos* savivaldybėse (mažėjimo tvarka). 2008 m. – *Visagino, Rietavo, Kazlų Rūdos, Pagėgių r., Akmenės r.* savivaldybėse (mažėjimo tvarka). 2007 m. aktyviausiai pirmine teisine pagalba naudojosi *Visagino, Rietavo, Pagėgių r., Akmenės r., Kazlų Rūdos* savivaldybių (mažėjimo tvarka) gyventojai. 2006 m. didžiausias pirmine teisine pagalba pasinaudojusių gyventojų procentas buvo *Pagėgių r., Visagino, Rietavo, Kazlų Rūdos, Akmenės r.* savivaldybėse (mažėjimo tvarka). Taigi tiek 2006 m., tiek 2007 m., tiek 2008 m., tiek 2009 m. aktyviausiai pirmine teisine pagalba naudojosi tų pačių keturių savivaldybių gyventojai.

Atsižvelgiant į savivaldybės teritorijoje gyvenančių gyventojų skaičių, 2009 m. santykinai pirmine teisine pagalba pasinaudojo mažiausiai savivaldybės gyventojų *Švenčionių r., Pakruojo r., Molėtų r., Šilutės r., Jonavos r.* savivaldybėse (didėjimo tvarka). 2008 m. – *Molėtų r., Klaipėdos r., Šilutės r., Švenčionių r., Mažeikių r.* savivaldybėse (didėjimo tvarka). 2007 m. pasyviausi buvo *Molėtų r., Klaipėdos r., Šilutės r., Mažeikių r., Trakų r.* savivaldybių (didėjimo tvarka) gyventojai. 2006 m. mažiausiais pirmine teisine pagalba pasinaudojusių gyventojų procentas buvo *Šilutės r., Molėtų r., Kauno r., Klaipėdos r., Mažeikių r.* savivaldybėse (didėjimo tvarka).

Palyginus 2008 m., 2007 m., 2006 m. ir 2005 m. per mėnesį vidutiniškai vienoje savivaldybėje besikreipiančių pirminės teisinės pagalbos asmenų skaičių, pastebima pareiškėjų skaičiaus didėjimo tendencija:

61,03 – 2009 m.

55,39 – 2008 m.

50,51 – 2007 m.

42,55 – 2006 m.

34,86 – 2005 m.

Lyginant 2008 m. ir 2009 m. duomenis, darytina išvada, kad **9,24 procento** išaugo vidutinis per mėnesį besikreipiančių pirminės teisinės pagalbos asmenų skaičius vienoje savivaldybėje.

Vadovaujantis Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo 11 straipsnio 5 dalyje nustatytais pagrindais, *atsisakyta suteikti pirminę teisinę pagalbą* asmenims – **84 asmenims** (2008 m. – **138** asmenims, 2007 m. – **75**, 2006 m. – **174** asmenims), daugiausiai iš jų – Kėdainių r. savivaldybėje (45 asmenims). Kėdainių m. savivaldybė nurodė, kad 45 pareiškėjams buvo atsisakyta suteikti pirminę teisinę pagalbą, nes šie asmenys kreipdavosi į savivaldybės administraciją po kelis kartus vienu (tuo pačiu) klausimu, kuriuo jiems jau buvo suteikta pirminė teisinė pagalba.

2009 m. **10** pareiškėjų (2008 m. – **11** pareiškėjų, 2007 m. – **170** pareiškėjų, 2006 m. – **407** pareiškėjams) savivaldybės vykdomosios institucijos ar jos įgalioto asmens sprendimu buvo pratęsta pirminės teisinės pagalbos teikimo trukmė, daugiausia iš jų – Vilniaus m. savivaldybėje (5 asmenims).

2009 m. Iš viso savivaldybėse buvo gauti **5** skundai (2008 m. – **18** skundų, 2007 m. – **8** skundai, 2006 m. – **4** skundai) dėl pirminės teisinės pagalbos teikimo – 1 Kauno m., 2 Vilniaus m. ir 1 Visagino ir 1 Mažeikių savivaldybėse.

Bendri statistiniai duomenys apie pirminės teisinės pagalbos teikimą 2009 m.

Savivaldybės pavadinimas	Gyventojų skaičius	Pareiškėjų, kuriems buvo suteikta pirminė teisinė pagalba, skaičius	Asmenų, kuriems buvo suteikta pirminė teisinė pagalba, skaičiaus ir savivaldybės gyventojų skaičiaus santykis, išreikštas procentais	Pareiškėjų, kuriems atsisakyta teikti pirminę teisinę pagalbą, skaičius	Pareiškėjų, kuriems buvo pratęsta pirminės teisinės pagalbos teikimo trukmė, skaičius	Pratęstos pirminės teisinės pagalbos trukmė valandomis	Savivaldybėje gautų skundų dėl pirminės teisinės pagalbos teikimo skaičius
Alytaus m. sav.	67505	1058	1,57	0	0	0	0
Alytaus r.	30914	253	0,82	0	0	0	0
Lazdijų r. sav.	24528	461	1,88	0	0	0	0
Birštono sav.	5206	285	5,47	0	0	0	0
Jonavos r. sav.	51676	248	0,48	1	0	0	0
Kaišiadorių r. sav.	35578	574	1,61	3	0	0	0
Kauno m. sav.	352279	5512	1,56	3	1	1	1
Kauno r. sav.	88666	696	0,78	1	0	0	0
Prienų r. sav.	33326	285	0,86	0	0	0	0
Kalvarijos sav.	13285	299	2,25	0	0	0	0
Kazlų Rūdos sav.	14365	456	3,17	0	0	0	0
Marijampolės sav.	68763	670	0,97	0	0	0	0
Šakių r. sav.	35880	445	1,24	1	0	0	0
Vilkaviškio r. sav.	47593	775	1,63	0	0	0	0
Jurbarko r. sav.	34730	507	1,46	0	0	0	0
Vilniaus m. sav.	558165	5829	1,04	0	5	10,6	2
Vilniaus r. sav.	96147	513	0,53	12	0	0	0
Elektrėnų sav.	27701	412	1,49	0	0	0	0
Trakų r. sav.	35987	263	0,73	0	0	0	0
Švenčionių r. sav.	30340	109	0,36	0	0	0	0
Širvintų r. sav.	18868	235	1,25	0	0	0	0
Ukmergės r. sav.	45306	656	1,45	0	0	0	0
Ignalinos r. sav.	19752	284	1,44	0	0	0	0
Druskininkų sav.	24212	267	1,10	0	0	0	0
Visagino sav.	28474	1276	4,48	0	0	0	1
Molėtų r. sav.	22813	95	0,42	0	0	0	0
Varėnos r. sav.	27990	252	0,90	2	0	0	0
Šalčininkų r. sav.	37301	455	1,22	0	0	0	0
Zarasų r. sav.	20176	319	1,58	0	0	0	0
Raseinių r. sav.	41305	655	1,59	0	0	0	0
Joniškio r. sav.	30947	700	2,26	0	0	0	0
Akmenės r. sav.	27836	749	2,69	0	0	0	0
Šiaulių r. sav.	50080	808	1,61	0	0	0	0
Pakruojo r. sav.	27432	99	0,36	0	0	0	0
Kelmės r. sav.	38057	685	1,80	1	0	0	0
Mažeikių r. sav.	66000	809	1,23	0	0	0	1
Radviliškio r. sav.	48423	386	0,80	0	0	0	0
Telšių r. sav.	54311	788	1,45	0	0	0	0
Šiaulių m. sav.	127059	1923	1,51	1	0	0	0
Anykščių r. sav.	31314	335	1,07	0	0	0	0
Biržų r. sav.	32280	448	1,39	0	0	0	0

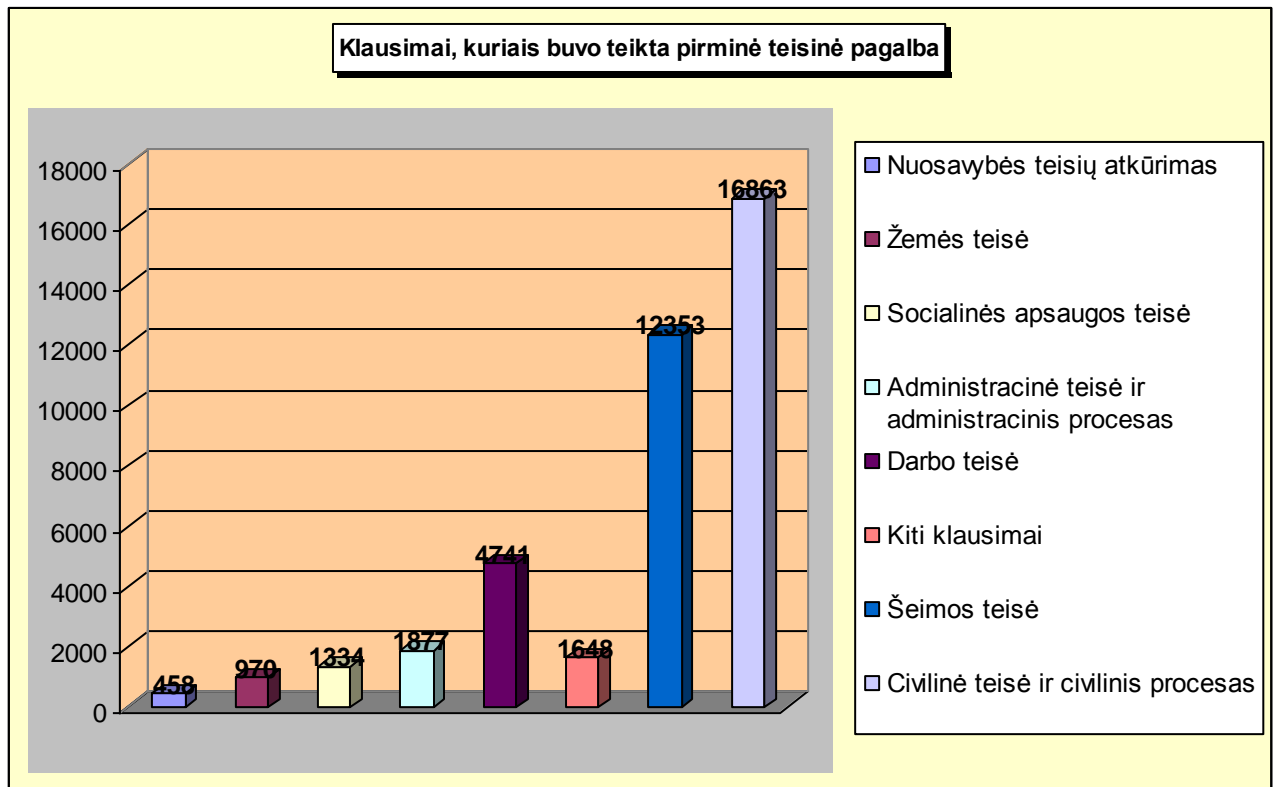
Kėdainių r. sav.	62236	729	1,17	45	2	2	0
Kupiškio r. sav.	22579	643	2,85	0	0	0	0
Pasvalio r. sav.	31859	869	2,73	0	0	0	0
Panevėžio sav.	112206	1102	0,98	0	0	0	0
Panevėžio r. sav.	42718	598	1,40	0	0	0	0
Rokiškio r. sav.	38057	388	1,02	0	0	0	0
Utenos r. sav.	47267	606	1,28	9	2	2	0
Klaipėdos m. sav.	182716	1868	1,02	0	0	0	0
Klaipėdos r. sav.	52126	452	0,87	0	0	0	0
Palangos m. sav.	17642	209	1,18	0	0	0	0
Plungės r. sav.	43034	616	1,43	0	0	0	0
Neringos sav.	3658	39	1,07	0	0	0	0
Tauragės r. sav.	51416	908	1,77	0	0	0	0
Skuodo r. sav.	23120	576	2,49	5	0	0	0
Šilalės r. sav.	29480	650	2,20	0	0	0	0
Kretingos r. sav.	45104	861	1,91	0	0	0	0
Rietavo sav.	9834	321	3,26	0	0	0	0
Pagėgių sav.	11128	392	3,52	0	0	0	0
Šilutės r. sav.	52109	243	0,47	0	0	0	0
Viso:	3350859	43944	1,31	84	10	15,6	5

IV. SUTEIKTOS PIRMINĖS TEISINĖS PAGALBOS TURINYS

2009 m. pirminė teisinė pagalba buvo suteikta **42 385** klausimais (2008 m. – **40 205** klausimai, 2007 m. – **36 024** klausimai, 2006 m. – **30 909** klausimais).

Klausimai, kuriais buvo teikta pirminė teisinė pagalba:

Nuosavybės teisių atkūrimas	458
Administracinė teisė ir administracinis procesas	1877
Socialinės apsaugos teisė	1334
Žemės teisė	970
Darbo teisė	4741
Civilinė teisė ir civilinis procesas	16863
Šeimos teisė	12353
Baudžiamoji teisė	1375
Baudžiamojo proceso teisė	766
Kiti klausimai	1648

2009 m., kaip ir 2008, 2007 ir 2006 m., daugiausiai asmenų dėl pirminės teisinės pagalbos kreipėsi civilinės teisės ir civilinio proceso, šeimos teisės klausimais.

2009 m. iš viso buvo surašyta ar padėta surašyti prašymų suteikti antrinę teisinę pagalbą **10 642** pareiškėjams, tai sudaro **26,46 proc.** nuo visų klausimų, kuriais buvo teikta pirminė teisinė pagalba. 2008 m. šie prašymai sudarė **20,44 proc.** nuo visų klausimų, kuriais buvo teikta pirminė teisinė pagalba. 2007 metais šis skaičius sudarė **15,13 proc.** nuo visų klausimų, kuriais buvo teikta pirminė teisinė pagalba, 2006 m. – **12,4 proc.** nuo visų klausimų, kuriais buvo teikta pirminė teisinė pagalba, 2005 m. – **8,8 proc.** nuo visų klausimų, kuriais buvo teikta pirminė teisinė pagalba. Darytina išvada, kad pirminę teisinę pagalbą teikiantys asmenys kasmet surašo ar padeda surašyti vis daugiau prašymų suteikti antrinę teisinę pagalbą, t.y. vis daugiau asmenų siekia ginti savo pažeistas teises ir įstatymų saugomus interesus teisme, naudodamiesi valstybės garantuojama antrine teisine pagalba.

Panevėžio, Kauno ir Vilniaus Tarnybos atkreipė dėmesį, kad koordinuodamos pirminės teisinės pagalbos teikimą, pastebėjo, jog pasitaiko netiksliai užpildytų prašymų suteikti antrinę teisinę pagalbą, prašymai pildomi, nors akivaizdžiai matomas pareiškėjo prašymo neperspektyvumas arba pajamos viršija Vyriausybės nustatytus turto ir pajamų lygius, gaunami prašymai be dokumentų, patvirtinančių asmens teisę į antrinę teisinę pagalbą. Vilniaus Tarnyba pažymėjo, kad iš savivaldybių paštu ne kartą gauta prašymų suteikti antrinę teisinę pagalbą, kurie yra užpildyti, tačiau nepasirašyti pareiškėjų, kurie tokią pagalbą pageidauja gauti. Be to, nustatyta atveju, kai prie prašymų suteikti antrinę teisinę pagalbą pridėtosose metinėse gyventojų (šeimos) turto deklaracijose taip pat trūksta pareiškėjų parašų. Vilniaus Tarnybos praktikoje buvo atveju, kai pareiškėjas, pateikdamas Tarnybai prašymą dėl antrinės teisinės pagalbos suteikimo, nurodo, kad pildant tokį prašymą savivaldybės darbuotojo nebuvo informuotas apie mokėtiną antrinės teisinės pagalbos išlaidų sumą, nepaisant to, jog prašyme pažymėtas pareiškėjo sutikimas apmokėti antrinės teisinės pagalbos išlaidas, ir nurodoma, kad jis (ji) yra supažindintas (-a) su preliminaria antrinės teisinės pagalbos išlaidų suma. Kauno Tarnyba nurodė, kad daugiausia sprendimų atsisakyti suteikti antrinę teisinę pagalbą priimta dėl netinkamo prašymo suteikti antrinę teisinę pagalbą užpildymo, dėl nepateiktų pareiškėjo reikalavimą pagrindžiančių dokumentų bei dokumentų, įdorančių pareiškėjo teisę gauti antrinę teisinę pagalbą (108 atvejai iš 370 atveju, kai buvo priimti sprendimai atsisakyti teikti antrinę teisinę pagalbą). Anot Kauno Tarnybos, pirminę teisinę pagalbą teikiančių subjektų darbo kokybė nėra pakankama, nes nėra pakankamai įvertinamas pareiškėjų

reikalavimų pagrįstumas, jų pateikiamų dokumentų tinkamumas. Panevėžio Tarnyba, sprendama problemas, susijusias su prašymų suteikti antrinę teisinę pagalbą pildymu, organizavo susirinkimą su pirminę teisinę pagalbą teikiančiais asmenimis, kurio metu buvo aptarti aktualūs klausimai, Vilniaus Tarnyba raštu pateikė pasiūlymus savivaldybių administracijoms dėl pirminės teisinės pagalbos teikimo tobulinimo. Klaipėdos Tarnyba informavo Teisingumo ministeriją, kad organizavo susitikimą su savivaldybių administracijų atstovais, siekiant aptarti klausimus, susijusius su pirminės teisinės pagalbos teikimu bei jos teikimo organizavimu, tačiau tik Skuodo savivaldybės administracijos darbuotojai buvo atvykę į Klaipėdos Tarnybą, kiti atsisakė dėl laiko bei lėšų trūkumo. Šiaulių Tarnyba 2009 m. organizavo vieną susitikimą su pirminę teisinę pagalbą teikiančiais asmenimis. Paminėtina, kad visos Tarnybos su pirminę teisinę pagalbą teikiančiais specialistais nuolat bendrauja el. paštu, telefonu, kad problemos būtų sprendžiamos operatyviai ir efektyviai.

Teikiant pirminę teisinę pagalbą 2009 m. iš viso buvo parengtos **36** taikos sutartys. Tai sudaro **0,09 proc.** nuo visų klausimų, kuriais buvo teikta pirminė teisinė pagalba. 2008 m. buvo parengtos 47 taikos sutartys (tai sudarė **0,117 proc.** nuo visų klausimų, kuriais buvo teikta pirminė teisinė pagalba). 2007 m. – **25** taikos sutartys, tai sudarė **0,069 proc.** nuo visų klausimų, kuriais buvo teikta pirminė teisinė pagalba, 2006 m. – **35** taikos sutartys, tai sudarė **0,1 proc.** nuo visų klausimų, kuriais buvo teikta pirminė teisinė pagalba. 2005 m. buvo parengtos **62** taikos sutartys, tai sudarė **0,37 proc.** nuo visų klausimų, kuriais buvo teikta pirminė teisinė pagalba. Lyginant 2008 ir 2009 m. duomenis, darytina išvada, kad 2009 m. šiek tiek mažiau galimų teisinių ginčų buvo išspręsta taikiu susitarimu. Manytina, kad taikos sutarties instituto taikymas pirminės teisinės pagalbos srityje nėra pakankamai išvystytas.

Statistiniai duomenys apie suteiktos pirminės teisinės pagalbos turinį

Savivaldybės pavadinimas	Iš visų klausimų, kuriais buvo teikiama pirminė teisinė pagalba			Klausimai, kuriais buvo teikiama pirminė teisinė pagalba									
	Parengtų taikos sutarčių skaičius	Surašytų prašymų suteikti antrinę teisinę pagalbą skaičius	Parengtų dokumentų, skirtų valstybės ir savivaldybių institucijoms, skaičius	ŠT	DT	SAT	ŽT	ANT	AT ir AP	CT ir CP	BT	BP	KT KL
Alytaus m. sav.	0	180	0	397	124	11	6	1	44	421	0	0	54
Alytaus r.	0	105	8	89	8	9	18	2	4	86	2	10	25
Lazdijų r. sav.	0	39	21	103	48	6	10	15	38	192	2	8	39
Birštono sav.	0	33	117	38	18	24	2	4	8	75	1	5	110
Jonavos r. sav.	2	213	0	78	26	1	6	6	10	94	2	4	21
Kaišiadorių r. sav.	0	102	24	131	171	9	9	6	11	201	3	27	26
Kauno m. sav.	0	902	11	1382	596	136	111	94	191	4353	724	0	0
Kauno r. sav.	0	183	0	305	48	11	19	14	15	242	13	13	16
Prienų r. sav.	0	130	0	98	12	0	3	1	8	53	2	18	10
Kalvarijos sav.	0	99	13	85	15	3	4	2	10	83	0	0	13
Kazlų Rūdos sav.	0	45	5	98	64	23	7	5	17	140	2	10	40
Marijampolės sav.	0	229	0	272	70	9	11	6	34	205	0	0	63
Šakių r. sav.	0	197	0	110	39	5	3	1	6	67	2	6	9
Vilkaviškio r. sav.	0	122	7	194	149	23	18	1	33	224	12	37	84
Jurbarko r. sav.	0	221	16	211	32	27	5	7	20	179	22	4	0
Vilniaus m. sav.	0	1025	409	1419	575	318	232	94	325	2405	128	140	193
Vilniaus r. sav.	0	115	0	134	31	13	44	32	43	186	7	8	15
Elektrėnų sav.	0	85	25	138	78	7	9	3	26	133	6	6	6
Trakų r. sav.	0	77	0	39	22	9	16	4	18	78	0	0	0
Švenčionių r. sav.	0	67	1	45	10	0	1	0	9	36	0	4	4
Širvintų r. sav.	0	53	0	96	43	10	6	0	19	51	0	0	10
Ukmergės r. sav.	0	150	9	233	85	27	16	7	16	231	10	23	8
Ignalinos r. sav.	0	66	17	72	50	12	13	4	6	101	6	3	17
Druskininkų sav.	0	64	23	124	82	8	2	0	15	140	6	5	21
Visagino sav.	1	20	0	161	270	84	10	1	149	562	25	9	5
Molėtų r. sav.	0	25	5	27	25	6	1	0	11	16	0	4	5

Varėnos r. sav.	0	159	0	98	21	5	2	10	11	86	9	10	0
Šalčininkų r. sav.	0	14	23	86	175	8	4	12	12	158	0	0	0
Zarasų r. sav.	0	78	4	91	50	12	5	3	15	119	5	5	14
Raseinių r. sav.	0	182	5	299	64	21	8	10	25	225	9	4	11
Joniškio r. sav.	0	366	11	288	63	27	10	4	16	177	58	6	40
Akmenės r. sav.	0	228	30	238	124	20	4	1	20	296	14	17	99
Šiaulių r. sav.	0	112	30	245	68	71	27	6	23	211	50	7	100
Pakruojo r. sav.	0	210	0	53	7	1	2	2	10	14	4	2	4
Kelmės r. sav.	0	276	0	235	54	13	26	2	16	293	25	21	0
Mažeikių r. sav.	0	272	54	498	47	5	0	10	6	185	36	17	5
Radviliškio r. sav.	0	173	4	150	65	10	11	0	14	99	22	3	12
Telšių r. sav.	0	434	33	373	52	22	11	0	21	185	30	8	76
Šiaulių m. sav.	0	509	20	687	242	100	3	10	99	776	26	71	10
Ankščių r. sav.	0	192	29	116	21	6	7	0	61	95	9	6	14
Biržų r. sav.	0	137	0	174	47	11	10	5	18	131	0	22	30
Kėdainių r. sav.	1	301	7	318	60	12	31	2	22	226	22	15	18
Kupiškio r. sav.	2	178	28	219	69	42	14	3	21	245	17	12	1
Pasvalio r. sav.	0	141	68	315	126	24	40	3	53	241	54	4	9
Panevėžio sav.	0	308	9	322	125	8	9	6	34	453	8	19	118
Panevėžio r. sav.	1	199	13	182	53	21	26	16	27	232	11	18	12
Rokiškio r. sav.	0	299	5	187	26	0	5	0	9	109	6	38	8
Utenos r. sav.	1	170	43	164	85	14	16	7	49	178	9	16	68
Klaipėdos m. sav.	6	525	138	476	182	73	7	18	125	1031	58	80	82
Klaipėdos r. sav.	0	97	0	96	30	66	61	8	24	106	11	0	50
Palangos m. sav.	0	46	0	43	28	17	5	2	10	68	3	6	27
Plungės r. sav.	0	146	0	197	88	33	16	23	45	154	24	28	8
Neringos sav.	0	3	0	3	8	0	0	0	3	25	0	0	0
Tauragės r. sav.	0	264	26	344	43	6	6	3	56	287	0	0	163
Skuodo r. sav.	0	143	0	272	50	20	13	2	20	155	8	9	27
Šilalės r. sav.	20	139	87	199	88	33	9	4	51	238	5	7	16
Kretingos r. sav.	0	145	54	356	69	7	20	15	22	314	0	0	58
Rietavo sav.	2	55	6	63	45	10	6	0	5	116	0	0	15
Pagėgių sav.	0	38	15	59	118	64	29	18	20	82	0	0	2
Šilutės r. sav.	0	175	1	139	19	4	1	0	11	63	5	1	0
Viso:	36	10642	1286	12353	4741	1334	970	458	1877	16863	1375	766	1648

V. LĖŠŲ, SKIRIAMŲ KAIP SPECIALI TIKSLINĖ DOTACIJA PIRMINEI TEISINEI PAGALBAI, PANAUDOJIMAS

Iš viso pirminei teisinei pagalbai iš valstybės biudžeto 2009 m. buvo skirta **2 182 950 Lt.** 2008 m. – **2 682 000 Lt.** 2007 m. ir 2006 m. buvo skirta **2 624 000 Lt.**

Valstybės biudžeto lėšų poreikio skaičiavimus Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatyme numatyta pirminės teisinės pagalbos teikimo funkcijai atlikti ir šių lėšų naudojimo paskirtį nustato Pirminės teisinės pagalbos teikimo funkcijai atlikti skirtų lėšų apskaičiavimo metodika.

Atkreiptinas dėmesys, kad 2008 m. birželio 5 d. teisingumo ministro įsakymu Nr. 1R-221 patvirtintoje Pirminės teisinės pagalbos teikimo funkcijai atlikti skirtų lėšų apskaičiavimo metodikoje, pagal kurią apskaičiuotas valstybės biudžeto lėšų poreikis pirminės teisinės pagalbos teikimo funkcijai atlikti 2009 metais, nustatyta, kad 3 procentai specialios tikslinės dotacijos lėšų skiriami gyventojams informuoti apie valstybės garantuojamą teisinę pagalbą, 48,5 procentai specialios tikslinės dotacijos paskirstomi savivaldybėms pagal asmenų, kuriems buvo suteikta pirminė teisinė pagalba, skaičių ir 48,5 procentai specialios tikslinės dotacijos paskirstoma savivaldybėms kaip bazinė lėšų suma, skiriama atsižvelgiant į savivaldybės teritorijoje gyvenančių gyventojų skaičių. Pagal 2008 m. birželio 5 d. įsakymu patvirtintą Pirminės teisinės pagalbos teikimo funkcijai atlikti skirtų lėšų apskaičiavimo metodiką didesnę specialios tikslinės dotacijos lėšų dalis (48,5 procentai), lyginant su ankstesne metodikos redakcija, buvo paskirstoma savivaldybėms pagal asmenų, kuriems buvo suteikta pirminė teisinė pagalba, skaičių, siekiant užtikrinti, kad būtų finansavimas būtų skiriamas atsižvelgiant į rezultatyvumą (2008 m. apie 70 proc. specialios tikslinės dotacijos buvo padalinta savivaldybėms kaip bazinė suma, atsižvelgiant į savivaldybės teritorijoje gyvenančių gyventojų skaičių).

Pažymėtina, kad bazinės lėšų sumos, skiriamos, atsižvelgiant į savivaldybės teritorijoje gyvenančių gyventojų skaičių, dyžiai buvo keičiami, žymiai mažinant bazinę lėšų sumą dviem savivaldybėms (Neringos ir Birštono savivaldybėms), kuriose gyvena iki 10 tūkstančių gyventojų, nes šiose savivaldybėse 2007 m. pareiškėjų, kuriems buvo suteikta pirminė teisinė pagalba, skaičius buvo itin nedidelis (Neringos savivaldybėje – 20 pareiškėjų, Birštono savivaldybėje – 34 pareiškėjai). Savivaldybėms, kuriose gyvena daugiau nei 10 tūkstančių gyventojų, bazinės lėšų sumos, skiriamos atsižvelgiant į savivaldybės teritorijoje gyvenančių gyventojų skaičių, dyžiai buvo mažinami atsižvelgiant į tai, kad, lyginant su 2008 m., buvo sumažinta specialios tikslinės dotacijos dalis, paskirstoma savivaldybėms pagal asmenų, gyvenančių savivaldybės teritorijoje, skaičių, bei didinama specialios tikslinės dotacijos dalis, paskirstoma savivaldybėms pagal asmenų, kuriems buvo suteikta pirminė teisinė pagalba, skaičių.

<i>Gyventojų skaičius</i>	<i>Lėšų suma (Lt)</i>
Iki 10 tūkst.	4 tūkst.
Nuo 10 tūkst. Iki 150 tūkst.	21 tūkst.
Nuo 150 iki 300 tūkst.	25 tūkst.
Daugiau kaip 300 tūkst.	57 tūkst.

Pastebėtina, kad, remiantis teisingumo ministro 2009 m. birželio 10 d. įsakymu Nr. 1R-185 patvirtinta Pirminės teisinės pagalbos teikimo funkcijai atlikti skirtų lėšų apskaičiavimo metodika (toliau vadinama – Metodika), 2010 m. valstybės biudžeto asignavimų poreikis pirminės teisinės pagalbos funkcijai atlikti buvo apskaičiuojamas atsižvelgiant į vienintelį kriterijų – asmenų, kuriems buvo suteikta pirminė teisinė pagalba per metus (nuo praėjusių metų sausio 1 d. iki praėjusių metų gruodžio 31 d.), skaičių. Šis kiekvienai savivaldybei pirminės teisinės pagalbos teikimo funkcijai atlikti skiriamų lėšų apskaičiavimo metodas nustatytas Metodikoje, įgyvendinant Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės rekomendaciją, pagal kurią valstybės biudžeto lėšos turi būti skiriamos pirminės teisinės pagalbos rezultatams, o ne pirminės teisinės pagalbos teikimo procesui finansuoti.

Per 2009 m. savivaldybės pirminei teisinei pagalbai teikti iš specialios tikslinės dotacijos panaudojo **2 147 466,03 Lt.** Tai sudaro **98,37 proc.** visų skirtų lėšų pirminei teisinei pagalbai finansuoti.

Per 2008 m. savivaldybės pirminei teisei pagalbai teikti iš specialios tikslinės dotacijos panaudojo **2 571 242,5 Lt**. Tai sudaro **94,79 proc.** visų skirtų lėšų pirminei teisei pagalbai finansuoti.

Per 2007 m. savivaldybės pirminei teisei pagalbai teikti iš specialiosios tikslinės dotacijos panaudojo **2 300 169,31 Lt**. Tai sudarė **87,66 proc.** visų skirtų lėšų pirminei teisei pagalbai finansuoti.

Per 2006 m. savivaldybės pirminei teisei pagalbai panaudojo **2 244 000 Lt**. Tai sudarė **85,5 proc.** visų skirtų lėšų pirminei teisei pagalbai finansuoti.

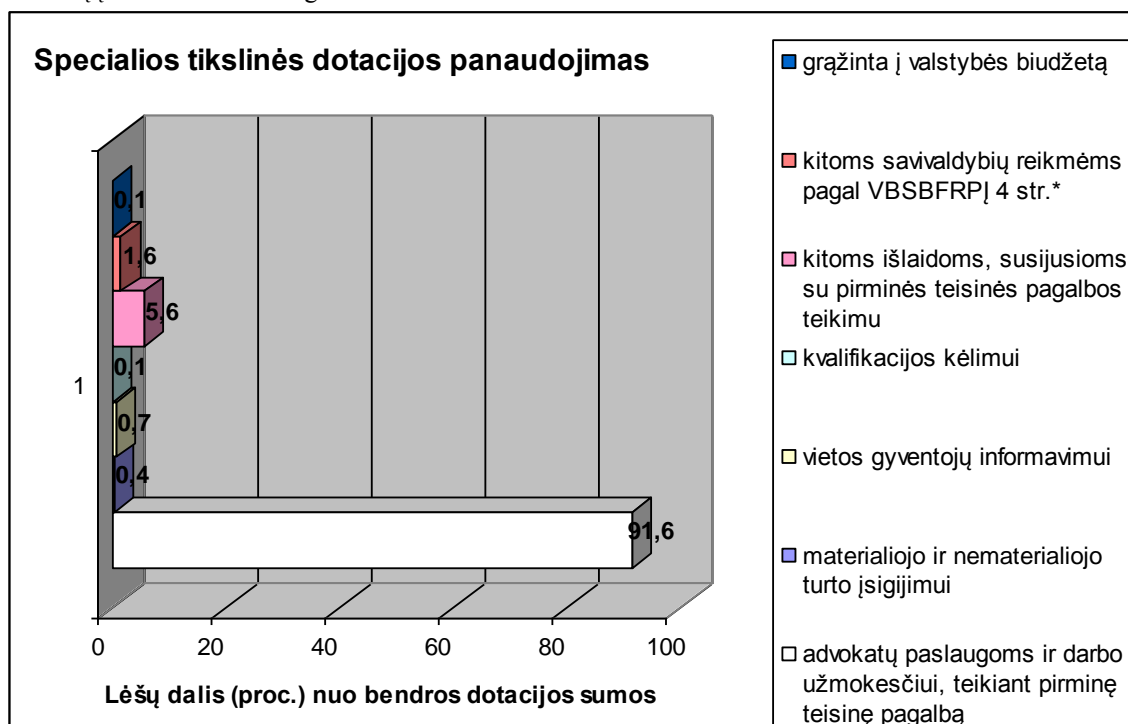
2009 m. iš savivaldybių biudžetų lėšų pirminei teisei pagalbai teikti buvo panaudota **130 721,40 Lt** (2008 m. – **198 792 Lt**, 2007 m. – **151 509,22 Lt**), šie duomenys nėra tikslūs, nes Kauno r., Anykščių r., Panevėžio m. savivaldybių administracijos, pateikdamos informaciją apie savivaldybių biudžetų lėšų panaudojimą pirminei teisei pagalbai teikti, nurodė, kad buvo naudojamos savivaldybių biudžeto lėšos, tačiau nėra galimybės tiksliai nurodyti, kiek lėšų buvo panaudota pirminei teisei pagalbai teikti, nes šios lėšos buvo naudojamos kartu su kitomis savivaldybių biudžetų lėšomis.

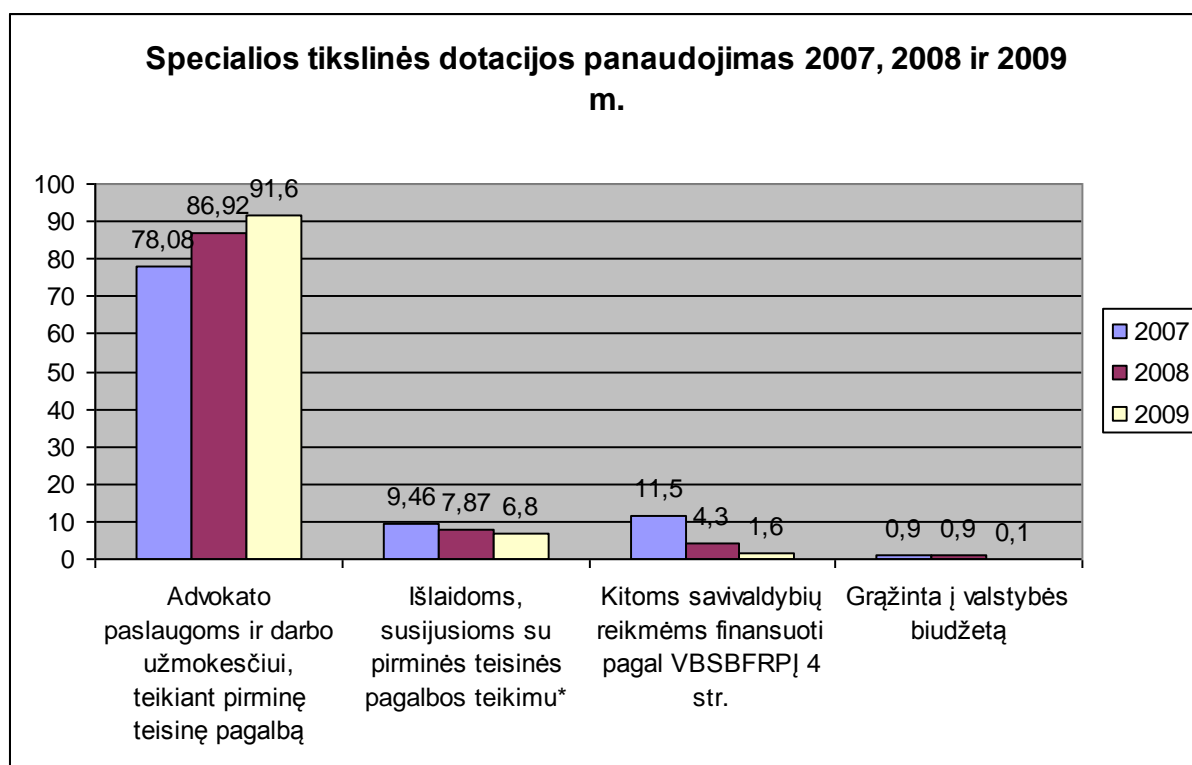
Tiek 2008 m., tiek 2009 m. 26 savivaldybės naudojo savivaldybių biudžetų lėšas pirminei teisei pagalbai teikti.

Specialios tikslinės dotacijos pirminei teisei pagalbai panaudojimas

Išlaidų rūšis	Suma (litais)	Išlaidų dalis (proc.) nuo bendros dotacijos sumos
advokatų paslaugoms ir darbo užmokesčiui, teikiant pirminę teisinę pagalbą	2 000 034,62	91,6
materialiojo ir nematerialiojo turto įsigijimui	8 248,00	0,4
vietos gyventojų informavimui	14 142,67	0,7
kvalifikacijos kėlimui	2 629,00	0,1
kitoms išlaidoms, susijusioms su pirminės teisinės pagalbos teikimu	122 411,74	5,6
kitoms savivaldybių reikmėms pagal VBSBFRPĮ 4 str.*	35 198,47	1,6
grąžinta į valstybės biudžetą	1 834,50	0,1

*Lėšų dalis pagal 2009 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 4 straipsnį, kuriame nustatyta, kad vykdant savivaldybių biudžetus nepanaudotos specialiosios tikslinės dotacijos valstybinėms (valstybės perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti ketvirtąjį ketvirtį naudojamos tik savivaldybių biudžetų įsiskolinimams dengti.

Paiškinimai.

Advokato paslaugoms ir darbo užmokesčiui – lėšų dalis, panaudota darbo užmokesčiui ir socialinio draudimo įmokoms bei advokatų paslaugoms apmokėti, kai savivaldybės su jais sudariusios sutartį dėl pirminės teisinės pagalbos teikimo.

Išlaidoms, susijusioms su pirminės teisinės pagalbos teikimu – lėšų dalis, panaudota materialiojo ir nematerialiojo turto įsigijimui, įskaitant darbo vietos įrengimą; vietos gyventojų informavimui; kvalifikacijos kėlimui; kitoms išlaidoms, susijusioms su pirminės teisinės pagalbos organizavimu ir teikimu.

Kitoms savivaldybių reikmėms finansuoti pagal VBSBFRPĮ 4 str. – lėšų dalis, panaudota kitoms savivaldybių biudžeto reikmėms finansuoti (savivaldybių biudžetų įsiskolinimams dengti).

Lyginat specialios tikslinės dotacijos panaudojimą 2008, 2007 bei 2009 metais, pastebėtina, kad kasmet didėjo specialios tikslinės dotacijos dalis, panaudojama asmenų, teikiančių pirminę teisinę pagalbą, atlygiui už suteiktas paslaugas, bei mažėjo specialios tikslinės dotacijos dalis, panaudota išlaidoms susijusioms su pirminės teisinės pagalbos teikimu, kitoms savivaldybių biudžeto reikmėms finansuoti (savivaldybių biudžetų įsiskolinimams dengti) bei grąžinta į valstybės biudžetą.

2009 m. į Teisingumo ministeriją kreipėsi keletas savivaldybių administracijų, informuodamos, kad skirtų specialios tikslinės dotacijos lėšų nepakanka pirminės teisinės pagalbos teikimo funkcijai atlikti (Teisingumo ministerijoje gauti Klaipėdos m., Klaipėdos r., Birštono savivaldybių raštai, kuriais prašyta skirti papildomai lėšų šiai viešajai paslaugai finansuoti). Savivaldybės informuotos, kad atsižvelgiant į sunkią finansinę ekonominę padėtį valstybėje, nėra galimybės skirti papildomų lėšų valstybės garantuojamos pirminės teisinės pagalbos teikimo funkcijai papildomai finansuoti.

Atkreiptinas dėmesys, kad savivaldybės, *įvertinusios numatomus asignavimus*, turi ieškoti galimybių užtikrinti pirminės teisinės pagalbos teikimą, pasirenkant ekonomiškiausią pirminės teisinės pagalbos teikimo būdą bei imantis kitų organizacinių priemonių, kurios leistų taupiau naudoti skirtas lėšas, sudarant gyventojams galimybę gauti pirminę teisinę pagalbą.

Specialios tikslinės dotacijos, skirtos pirminei teisinei pagalbai teikti, panaudojimas 2009 m.

Savivaldybės pavadinimas	Lėšų sumos, skirtos kaip speciali tikslinė dotacija, dydis (Lt)	Lėšų suma, panaudota darbo užmokesčiui ir socialinio draudimo įmokoms	Lėšų suma, panaudota asmenų, organizuojančių ir (ar) teikiančių pirminę teisinę pagalbą, kvalifikacijai kelti (Lt)	Lėšų suma, panaudota materialiajam ir nematerialiajam turtui įsigyti, įskaitant darbo vietos įrengimą (Lt)	Lėšų suma, panaudota vietos gyventojams informuoti (Lt)	Lėšų suma, panaudota kitoms su pirminės teisinės pagalbos organizavimu ir teikimu susijusioms išlaidoms (Lt)	Iš viso panaudota lėšų pirminei teisinei pagalbai teikti iš specialios tikslinės dotacijos (Lt)	Lėšų suma, panaudota kitoms savivaldybių biudžetų reikmėms finansuoti (Lt)	Lėšų suma, grąžinta į valstybės biudžetą (Lt)
Alytaus m. sav.	40000	36133	0	0	352	0	36484,50	3500	16
Alytaus r.	23400	17300	100	0	0	2800	20200,00	3200	0
Lazdijų r. sav.	29700	29150	0	0	550	0	29700,00	0	0
Birštono sav.	4300	4300	0	0	0	0	4300,00	0	0
Jonavos r. sav.	32200	27527	219	0	0	1606	29352,00	2848	0
Kaišiadorių r. sav.	29200	27900	0	0	0	1300	29200,00	0	0
Kauno m. sav.	236100	226000	0	0	1840	0	227839,53	8160	100
Kauno r. sav.	30100	30100	0	0	0	0	30100,00	0	0
Prienų r. sav.	24700	24700	0	0	0	0	24700,00	0	0
Kalvarijos sav.	24200	22000	0	0	0	2200	24200,00	0	0
Kazlų Rūdos sav.	28100	25803	0	0	1084	921	27808,00	0	292
Marijampolės sav.	30100	28980	57	0	0	1063	30100,00	0	0
Šakių r. sav.	28000	21692	0	0	0	5565	27257,00	0	743
Vilkaviškio r. sav.	25200	25200	0	0	0	0	25200,00	0	0
Jurbarko r. sav.	24500	18790	0	0	107	3503	22400,00	2100	0
Vilniaus m. sav.	221500,00	205900,00	0,00	0,00	0,00	15500,00	221400,00	0,00	100,00
Vilniaus r. sav.	31900,00	31900,00	0,00	0,00	0,00	0,00	31900,00	0,00	0,00
Elektrėnų sav.	26800,00	25214,00	18,00	0,00	0,00	1568,00	26800,00	0,00	0,00
Trakų r. sav.	22100,00	22100,00	0,00	0,00	0,00	0,00	22100,00	0,00	0,00
Švenčionių r. sav.	22100,00	21800,00	0,00	0,00	0,00	300,00	22100,00	0,00	0,00
Širvintų r. sav.	20300,00	20300,00	0,00	0,00	0,00	0,00	20300,00	0,00	0,00

Ukmergės r. sav.	30000,00	28505,00	0,00	0,00	323,00	1172,00	30000,00	0,00	0,00
Ignalinos r. sav.	21800,00	20200,00	0,00	0,00	0,00	1600,00	21800,00	0,00	0,00
Druskininkų sav.	23900,00	23900,00	0,00	0,00	0,00	0,00	23900,00	0,00	0,00
Visagino sav.	48700,00	46825,00	215,00	0,00	329,00	1261,00	48630,00	70,00	0,00
Molėtų r. sav.	18800,00	18400,00	0,00	0,00	400,00	0,00	18800,00	0,00	0,00
Varėnos r. sav.	25500,00	23147,00	0,00	0,00	0,00	0,00	23147,00	2300,00	53,00
Šalčininkų r. sav.	30900,00	30100,00	0,00	0,00	0,00	800,00	30900,00	0,00	0,00
Zarasų r. sav.	23400,00	24109,00	540,00	0,00	0,00	300,00	24949,00	0,00	0,00
Raseinių r. sav.	29700	28000	0	0	0	1600	29600,00	0	100
Joniškio r. sav.	30900	26300	0	0	600	4000	30900,00	0	0
Akmenės r. sav.	39200	33000	300	2000	1100	2800	39200,00	0	0
Šiaulių r. sav.	31400	30840	0	0	231	329	31400,00	0	0
Pakruojo r. sav.	22500	21500	0	0	400	600	22500,00	0	0
Kelmės r. sav.	33700	33700	0	0	0	0	33700,00	0	0
Mažeikių r. sav.	46800	46800	0	0	0	0	46800,00	0	0
Radviliškio r. sav.	25400	25400	0	0	0	0	25400,00	0	0
Telšių r. sav.	32500	32500	0	0	0	0	32500,00	0	0
Šiaulių m. sav.	54600	53300	0	0	0	1300	54600,00	0	0
Anykščių r. sav.	26200	26200	0	0	0	0	26200,00	0	0
Biržų r. sav.	26700	23480	0	0	767	2453	26700,00	0	0
Kėdainių r. sav.	41200	0	0	0	3169,26	38030,74	41200,00	0	0
Kupiškio r. sav.	30853	25745	0	0	716	4338	30799,00	0	54
Pasvalio r. sav.	32800	28700	0	0	0	4100	32800,00	0	0
Panevėžio m. sav.	51800	43772	0	1848	0	5303	50923,00	500	377
Panevėžio r. sav.	45400	38000	0	0	0	2200	40200,00	5200	0
Rokiškio r. sav.	30400	28300	200	0	0	100	28600,00	1800	0
Utenos r. sav.	27400	22000	0	0	0	300	22300,00	5100	0
Klaipėdos m. sav.	70400	70400	0	0	0	0	70400,00	0	0
Klaipėdos r. sav.	20600	16200	0	4400	0	0	20600,00	0	0
Palangos m. sav.	21300	17380	0	0	205	3695	21280,00	20	0

Plungės r. sav.	29900	29900	0	0	0	0	29900,00	0	0
Neringos sav.	3900	3500	0	0	0	0	3500,00	400	0
Tauragės r. sav.	31900	26400	0	0	1646	3854	31900,00	0	0
Skuodo r. sav.	30824	29494	480	0	0	850	30824,00	0	0
Šilalės r. sav.	26300	25976	0	0	324	0	26300,00	0	0
Kretingos r. sav.	36000	36000	0	0	0	0	36000,00	0	0
Rietavo sav.	28100	28100	0	0	0	0	28100,00	0	0
Pagėgių sav.	27700	24000	0	0	0	3700	27700,00	0	0
Šilutės r. sav.	19073	17173	500	0	0	1400	19073,00	0	0
Viso:	2182950,00	2000034,62	2629,00	8248,00	14142,67	122411,74	2147466,03	35198,47	1834,50

Savivaldybių biudžetų lėšų panaudojimas pirminei teisinei pagalbai teikti 2009 m.

Savivaldybės pavadinimas	Lėšų suma, panaudota darbo užmokesčiui ir socialinio draudimo įmokoms	Lėšų suma, panaudota asmenų, organizuojančių ir (ar) teikiančių pirminę teisinę pagalbą, kvalifikacijai kelti (Lt)	Lėšų suma, panaudota materialiajam ir nematerialiajam turtui įsigyti, įskaitant darbo vietos įrengimą (Lt)	Lėšų suma, panaudota vietos gyventojams informuoti (Lt)	Lėšų suma, panaudota kitoms su pirminės teisinės pagalbos organizavimu ir teikimu susijusioms išlaidoms (Lt)	Iš viso panaudota savivaldybės biudžeto lėšų pirminei teisinei pagalbai teikti (Lt)
Alytaus m. sav.	0	0	0	0	0	0
Alytaus r.	0	0	0	0	0	0
Lazdijų r. sav.	0	0	0	0	0	0
Birštono sav.	0	0	0	0	0	0
Jonavos r. sav.	0	0	0	0	0	0
Kaišiadorių r. sav.	0	0	0	40,61	0	40,61
Kauno m. sav.	0	0	0	0	0	0
Kauno r. sav.	0	0	0	Buvo panaudota, bet negali nurodyti sumos	0	Buvo panaudota, bet negali nurodyti sumos
Prienų r. sav.	0	0	0	0	0	0
Kalvarijos sav.	0	0	0	0	0	0
Kazlų Rūdos sav.	0	0	0	0	0	0
Marijampolės sav.	5698	0	0	0	0	5698

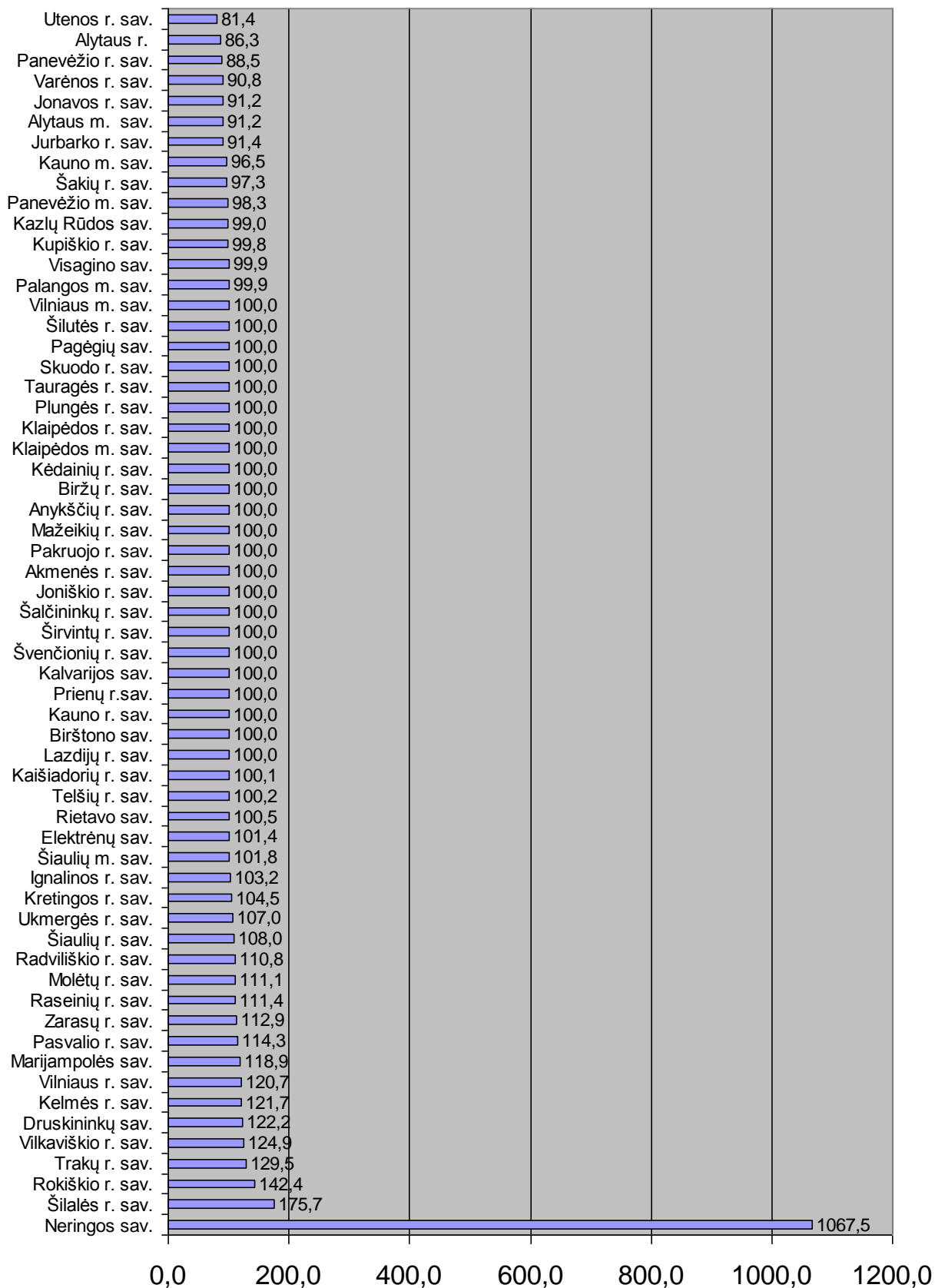
Šakių r. sav.	0	0	0	0	0	0
Vilkaviškio r. sav.	6107	0	0	0	170	6277
Jurbarko r. sav.	0	0	0	0	0	0
Vilniaus m. sav.	0	0	0	0	0	0
Vilniaus r. sav.	0	0	0	6588	0	6588
Elektrėnų sav.	0	0	0	369,2	0	369,2
Trakų r. sav.	0	0	0	0	6523	6523
Švenčionių r. sav.	0	0	0	0	0	0
Širvintų r. sav.	0	0	0	0	0	0
Ukmergės r. sav.	1688	0	0	0	399	2087
Ignalinos r. sav.	0	0	0	661,7	40	701,7
Druskininkų sav.	1900	0	0	1000	2400	5300
Visagino sav.	0	0	0	0	0	0
Molėtų r. sav.	1690	0	0	0	400	2090
Varėnos r. sav.	0	0	0	0	0	0
Šalčininkų r. sav.	0	0	0	0	0	0
Zarasų r. sav.	0	0	0	0	1466	1466
Raseinių r. sav.	3300	0	0	0	200	3500
Joniškio r. sav.	0	0	0	0	0	0
Akmenės r. sav.	0	0	0	0	0	0
Šiaulių r. sav.	2021,4	0	0	64	429	2514,4
Pakruojo r. sav.	0	0	0	0	0	0
Kelmės r. sav.	2183,83	0	0	2890,65	2254,88	7329,36
Mažeikių r. sav.	0	0	0	0	0	0
Radviliškio r. sav.	0	0	0	2754,88	0	2754,88
Telšių r. sav.	0	70	0	0	0	70
Šiaulių m. sav.	0	0	0	0	1000	1000
Anykščių r. sav.	0	0	0	Buvo panaudota, bet negali nurodyti sumos	0	Buvo panaudota, bet negali nurodyti sumos
Biržų r. sav.	0	0	0	0	0	0
Kėdainių r. sav.	0	0	0	0	0	0
Kupiškio r. sav.	0	0	0	0	0	0
Pasvalio r. sav.	3408	0	1270	0	0	4678
Panevėžio sav.	0	0	0	Buvo panaudota, bet negali nurodyti sumos	0	Buvo panaudota, bet negali nurodyti sumos
Panevėžio r. sav.	0	0	0	0	0	0

Rokiškio r. sav.	9400	300	4600	400	0	14700
Utenos r. sav.	0	0	0	0	0	0
Klaipėdos m. sav.*	0	0	0	0	0	0
Klaipėdos r. sav.	0	0	0	0	0	0
Palangos m. sav.	0	0	0	0	0	0
Plungės r. sav.	0	0	0	0	0	0
Neringos sav.**	38132,13	0	0	0	0	38132,13
Tauragės r. sav.	0	0	0	0	0	0
Skuodo r. sav.	0	0	0	0	0	0
Šilalės r. sav.	18524	0	0	161	1224	19909
Kretingos r. sav.	659	0	0	0	950	1609
Rietavo sav.	0	139	0	0	0	139
Pagėgių sav.	0	0	0	0	0	0
Šilutės r. sav.	0	0	0	0	0	0
Viso:	94711,36	509,00	5870,00	nėra tikslų duomenų	17455,88	nėra tikslų duomenų

* Klaipėdos m. savivaldybė ataskaitoje apie pirminės teisinės pagalbos organizavimą ir teikimą nurodė, kad 2009 m. nepanaudojo savivaldybės biudžeto lėšų pirminei teisinei pagalbai teikti, nepaisant to, kad pirminės teisinės pagalbos teikimas Klaipėdos m. savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu buvo nutrauktas nuo 2009-08-03, motyvuojant tuo, kad „*Klaipėdos r. savivaldybei skirtos lėšos pirminei teisinei pagalbai teikti buvo išnaudotos*“ (pirminės teisinės pagalbos teikimas atnaujintas Klaipėdos m. savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu nuo 2009-09-21).

** 2009 m. Neringos savivaldybėje pirminė teisinė pagalba buvo suteikta tik 39 pareiškėjams. Neringos savivaldybei 2009 m. kaip speciali tikslinė dotacija buvo skirta 3900 lt (panaudota 3500). Vieno pareiškėjo konsultacijos kaštai Neringos savivaldybėje 2009 m. buvo vieni didžiausių Lietuvoje (90 Lt). Atsižvelgiant į tai, negalina konstatuoti, kad Neringos savivaldybė skyrė 38132,13 Lt iš savivaldybės biudžeto todėl, kad neužteko specialios tinklinės dotacijos lėšų pirminės teisinės pagalbos teikimo funkcijai finansuoti.

Panaudota lėšų dalis pirminei teisinei pagalbai teikti (proc.)

Šiame grafike yra pavaizduota savivaldybių panaudota lėšų suma pirminei teisinei pagalbai teikti, įvertinant tiek specialios tikslinės dotacijos, tiek savivaldybių biudžetų lėšų panaudojimą šiai viešajai paslaugai finansuoti. Šimtu procentų yra laikomas kiekvienai savivaldybei skirtos specialios tikslinės dotacijos dydis. Jei savivaldybių suma, panaudota teisinei pagalbai teikti, didesnė nei 100 proc., reiškia, kad ji naudojo savivaldybių biudžetų lėšas pirminei teisinei pagalbai teikti.

Didelis savivaldybės biudžeto lėšų panaudojimo procentas, lyginant su specialios tikslinės dotacijos dydžiu, Neringos savivaldybėje nereiškia, kad didelę dalį lėšų savivaldybė skyrė pirminei teisinei pagalbai teikti iš savivaldybės biudžeto lėšų, nes nepakako specialios tikslinės dotacijos lėšų. Atkreiptinas dėmesys, kad 2009 m. Neringos savivaldybėje pirmine teisine pagalba pasinaudojo tik 39 pareiškėjai. Nepaisant to, ne tik beveik visa specialios tikslinės dotacijos suma (3500 iš 3900 Lt), bet ir visa suma, papildomai skirta iš Neringos savivaldybės biudžeto (38132,13 Lt), kuri buvo panaudota asmens, be pirminės teisinės pagalbos teikimo vykdančio ir kitas funkcijas, darbo užmokesčiui ir socialinio draudimo įmokoms mokėti, buvo nurodyta kaip lėšos, skirtos pirminei teisinei pagalbai teikti. Be to, remiantis Neringos savivaldybės duomenimis, nei iš specialios tikslinės dotacijos, nei iš savivaldybės biudžeto nebuvo panaudota lėšų kitoms su pirminės teisinės pagalbos teikimu susijusioms išlaidoms apmokėti (pavyzdžiui, išlaidoms ryšių paslaugoms, išlaidoms spaudiniams, išlaidoms komandiruotėms, išlaidoms darbo vietos (kabineto) išlaikymui), visuomenės informavimui apie teisinę pagalbą. Manytina, kad savivaldybių institucijoms yra sudėtinga pateikti tikslų lėšų panaudojimą tais atvejais, kai pirminę teisinę pagalbą teikiantis asmuo, esant nedideliame pareiškėjų skaičiui, vykdo ir kitas funkcijas, nesusijusias su pirminės teisinės pagalbos teikimu (t. y. nėra galimybių įvertinti, kokia lėšų dalis, panaudota vieno specialisto darbo užmokesčiui ir socialinio draudimo įmokoms mokėti bei darbo vietos išlaikymui, teko pirminės teisinės pagalbos teikimo funkcijai vykdyti.

Aplinkybę, kad Šilalės r. savivaldybė skyrė sąlyginai daug lėšų, lygiant su šiai institucijai skirta specialios tikslinės dotacijos dydžio suma, skyrė iš savivaldybės biudžeto lėšų pirminės teisinės pagalbos teikimo finansavimui paaiškinama aplinkybe, kad lėšų poreikis 2009 m. buvo skaičiuojamas pagal 2007 m. statistinius duomenis apie suteiktą pirminę teisinę pagalbą, o suteiktos pirminės teisinės pagalbos skaičius bėgant metams sparčiai didėjo šioje savivaldybėje (2007 m. – 315 pareiškėjų, 2008 m. 528 pareiškėjai, o 2009 m. – 650 pareiškėjų). Manytina, kad 2010 ir 2011 m. šios valstybės skirtina lėšų suma bus mažesnė, lyginant su skirtu specialiosios tikslinės dotacijos dydžiu, nes 2010 m. ir 2011 m. specialios tikslinės dotacijos lėšos savivaldybėms padalijamos atsižvelgiant į vienintelį kriterijų – pirminės teisinės pagalbos teikimo rezultatyvumą ankstesniais metais.

VI. VIENO PAREIŠKĖJO APTARNAVIMO KAŠTAI 2009 m.

Siekiant išsiaiškinti, ar savivaldybės pasirinktas pirminės teisinės pagalbos teikimo būdas užtikrina ekonomišką lėšų panaudojimą, buvo apskaičiuoti vieno pareiškėjo aptarnavimo kaštai, dalinant panaudotą specialiosios tikslinės dotacijos lėšų sumą iš pareiškėjų skaičiaus.

Pažymėtina, kad vieno pareiškėjo aptarnavimo kaštai buvo skaičiuojami, vertinant tik skirtos specialiosios dotacijos panaudojimą. 2009 m. vidutiniai vieno pareiškėjo aptarnavimo kaštai šalies mastu buvo 48,87 Lt. 2008 m. vidutiniai vieno pareiškėjo aptarnavimo kaštai Lietuvoje buvo 66,76 Lt. 2007 m. – 64,47 Lt.

2009 m. 25 savivaldybėse vieno pareiškėjo aptarnavimo kaštai buvo mažesni nei šalies vidurkis.

Tose savivaldybėse, kuriose pirminę teisinę pagalbą pagal sutartį pavesta teikti advokatui ar advokatų kontorai (Alytaus m., Kauno m., Kėdainių r., Lazdijų savivaldybėse), paprastai vieno pareiškėjo aptarnavimo kaštai yra mažesni nei vidurkis visose savivaldybėse arba šiek tiek viršijantys šalies vidurkį.

Manytina, kad tais atvejais, kai pirminę teisinę pagalbą teikia savivaldybės valstybės tarnautojai ar darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartis, paslaugos teikimo kaštai yra didesni ne tiek dėl netinkamai pasirinkto pirminės teisinės pagalbos teikimo būdo, bet dėl neefektyvaus šios paslaugos organizavimo ir pirminei teisinei pagalbai teikti skirtų lėšų panaudojimo, netikslios apskaitos vedimo bei netikslių duomenų pateikimo apie lėšų panaudojimą.

Siekiant išspręsti šią problemą, 2010 ir 2011 m. lėšų poreikis pirminės teisinės pagalbos teikimui bus skaičiuojamas, atsižvelgiant į vienintelį kriterijų – asmenų, kuriems buvo suteikta pirminė teisinė pagalba praėjusiais metais, skaičių.

Vieno pareiškėjo aptarnavimo kaštai

Savivaldybė	Panaudota lėšų suma iš dotacijos	Pareiškėjų skaičius	1 konsultacijos kaina
Pakruojo r. sav.*	22500	99	227,27
Švenčionių r. sav.*	22100	109	202,75
Molėtų r. sav.	18800	95	197,89
Jonavos r. sav.	29352	248	118,35
Palangos m. sav.	21280	209	101,82
Varėnos r. sav.	23147	252	91,85
Neringos sav.	3500	39	89,74
Druskininkų sav.	23900	267	89,51
Rietavo sav.	28100	321	87,54
Prienų r.sav.	24700	285	86,67
Širvintų r. sav.	20300	235	86,38
Trakų r. sav.	22100	263	84,03
Kalvarijos sav.	24200	299	80,94
Alytaus r.	20200	253	79,84
Šilutės r. sav.	19073	243	78,49
Zarasų r. sav.	24949	319	78,21
Anykščių r. sav.	26200	335	78,21
Ignalinos r. sav.	21800	284	76,76
Rokiškio r. sav.	28600	388	73,71
Pagėgių sav.	27700	392	70,66
Šalčininkų r. sav.	30900	455	67,91
Panevėžio r. sav.	40200	598	67,22
Radviliškio r. sav.	25400	386	65,80
Elektrėnų sav.	26800	412	65,05
Lazdijų r. sav.	29700	461	64,43
Vilniaus r. sav.	31900	513	62,18
Šakių r. sav.	27257	445	61,25
Kazlų Rūdos sav.	27808	456	60,98
Biržų r. sav.	26700	448	59,60
Mažeikių r. sav.	46800	809	57,85
Kėdainių r. sav.	41200	729	56,52
Skuodo r. sav.	30824	576	53,51
Akmenės r. sav.	39200	749	52,34
Kaišiadorių r. sav.	29200	574	50,87
Kelmės r. sav.	33700	685	49,20
Plungės r. sav.	29900	616	48,54
Kupiškio r. sav.	30799	643	47,90
Panevėžio m. sav.	50923	1102	46,21
Ukmergės r. sav.	30000	656	45,73
Klaipėdos r. sav.	20600	452	45,58
Raseinių r. sav.	29600	655	45,19
Marijampolės sav.	30100	670	44,93
Jurbarko r. sav.	22400	507	44,18
Joniškio r. sav.	30900	700	44,14
Kauno r. sav.	30100	696	43,25
Kretingos r. sav.	36000	861	41,81
Kauno m. sav.	227839,53	5512	41,34
Telšių r. sav.	32500	788	41,24

Šilalės r. sav.	26300	650	40,46
Šiaulių r. sav.	31400	808	38,86
Visagino sav.	48630	1276	38,11
Vilniaus m. sav.	221400	5829	37,98
Pasvalio r. sav.	32800	869	37,74
Klaipėdos m. sav.	70400	1868	37,69
Utenos r. sav.	22300	606	36,80
Tauragės r. sav.	31900	908	35,13
Alytaus m. sav.	36484,5	1058	34,48
Vilkaviškio r. sav.	25200	775	32,52
Šiaulių m. sav.	54600	1923	28,39
Birštono sav.**	4300	285	15,09
Viso:	2147466,03	43944	48,87

* 2009 m. Pakruojo r. ir Švenčionių r. savivaldybėse sumažėjo pirmine teisine pagalba pasinaudojusių asmenų skaičius, lyginant su ankstesniais laikotarpiais, dėl to šiose savivaldybėse vidutiniai vieno pareiškėjo aptarnavimo kaštai yra patys didžiausi (Pakruojo r. savivaldybės statistiniai duomenys: 2009 m. – 99 pareiškėjai, 2008 m. – 219 pareiškėjų, 2007 m. – 144 pareiškėjai; Švenčionių r. savivaldybės statistiniai duomenys: 2009 m. – 109 pareiškėjai, 2008 m. – 142 pareiškėjai, 2007 m. – 189 pareiškėjai). Specialios tikslinės dotacijos dydis 2007-2009 m. buvo skaičiuojamas atsižvelgiant ne tik į suteiktos teisinės pagalbos kiekį ankstesniais metais, bet ir į savivaldybės teritorijoje gyvenančių asmenų skaičių. Manytina, kad nuo 2010 m. pradėjus dalinti specialios tikslinės dotacijos sumą savivaldybėms atsižvelgiant į vienintelį kriterijų – ankstesniais metais suteiktos pirminės teisinės pagalbos kiekį – panašių problemų neturėtų kilti.

** Birštono savivaldybėje vidutiniai vieno pareiškėjo aptarnavimo kaštai tokie maži, nes šioje savivaldybėje dėl mažo gyventojų skaičiaus (5206 asmenys) bei dėl nedidelio pareiškėjų skaičiaus ankstesniais metais (2008 m. – 74 pareiškėjai, 2007 m. – 34 pareiškėjai) buvo sumažinta specialios tikslinės dotacijos dalis, skiriama pagal savivaldybės teritorijoje gyvenančių gyventojų skaičių (nuo 14 000 lt iki 4 000 lt). Vieno pareiškėjo aptarnavimo kaštams įtakos turėjo 2009 m. padidėjęs pareiškėjų skaičius (285 pareiškėjai).

Paminėtina, kad 2009 m. buvo 5 savivaldybės, kuriose vieno pareiškėjo aptarnavimo kaštai viršijo 100 lt sumą. 2008 m. buvo 20 tokių savivaldybių, t. y. pastebima vidutinių vieno pareiškėjo aptarnavimo kaštų mažėjimo tendencija.

SANTRAUKA

1. Dauguma savivaldybių institucijų tinkamai užtikrino joms įstatymu priskirtos funkcijos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos srityje – nuolat per visuomenės informavimo priemones, susitikimuose su gyventojais informuoti vietos gyventojus apie galimybes gauti valstybės garantuojamą teisinę pagalbą ir jos teikimo sąlygas – įgyvendinimą.

2. Lyginant 2008 m. ir 2009 m. duomenis, darytina išvada, kad **9,24 procento** išaugo vidutinis per mėnesį besikreipiančių pirminės teisinės pagalbos asmenų skaičius vienoje savivaldybėje.

3. 2009 m. **10** pareiškėjų (2008 m. – **11** pareiškėjų, 2007 m. – **170** pareiškėjų, 2006 m. – **407** pareiškėjams) savivaldybės vykdomosios institucijos ar jos įgalioto asmens sprendimu buvo pratęsta pirminės teisinės pagalbos teikimo trukmė, daugiausia iš jų – Vilniaus m. savivaldybėje (5 asmenims).

4. Vadovaujantis Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo 11 straipsnio 5 dalyje nustatytais pagrindais, *atsisakyta suteikti pirminę teisinę pagalbą* asmenims – **84 asmenims** (2008 m. – **138** asmenims, 2007 m. – **75**, 2006 m. – **174** asmenims).

5. 2009 m. Iš viso savivaldybėse buvo gauti **5** skundai (2008 m. – **18** skundų, 2007 m. – **8** skundai, 2006 m. – **4** skundai) dėl pirminės teisinės pagalbos teikimo.

6. Teikiant pirminę teisinę pagalbą 2009 m. iš viso buvo parengtos **36** taikos sutartys. Tai sudaro **0,09 proc.** nuo visų klausimų, kuriais buvo teikta pirminė teisinė pagalba. 2008 m. buvo parengtos 47 taikos sutartys (tai sudarė **0,117 proc.** nuo visų klausimų, kuriais buvo teikta pirminė teisinė pagalba). 2007 m. – **25** taikos sutartys, tai sudarė **0,069 proc.** nuo visų klausimų, kuriais buvo teikta pirminė teisinė pagalba, 2006 m. – **35** taikos sutartys, tai sudarė **0,1 proc.** nuo visų klausimų, kuriais buvo teikta pirminė teisinė pagalba. 2005 m. buvo parengtos **62** taikos sutartys, tai sudarė **0,37 proc.** nuo visų klausimų, kuriais buvo teikta pirminė teisinė pagalba. Lyginant 2008 ir 2009 m. duomenis, darytina išvada, kad 2009 m. šiek tiek mažiau galimų teisinių ginčų buvo išsąsėta taikiu susitarimu. Manytina, kad taikos sutarties instituto taikymas pirminės teisinės pagalbos srityje nėra pakankamai išvystytas.

7. Lyginant 2005 m., 2006 m., 2007 m., 2008 m. ir 2009 m. duomenis, darytina išvada, kad pirminę teisinę pagalbą teikiantys asmenys kasmet surašo ar padeda surašyti vis daugiau prašymų suteikti antrinę teisinę pagalbą, t.y. vis daugiau asmenų siekia ginti savo pažeistas teises ir įstatymų saugomus interesus teisme naudodamiesi valstybės garantuojama antrine teisine pagalba.

8. Per 2009 m. savivaldybės pirminei teisei pagalbai teikti iš specialios tikslinės dotacijos panaudojo **2 147 466,03 Lt.** Tai sudaro **98,37 proc.** visų skirtų lėšų pirminei teisei pagalbai finansuoti. Per 2008 m. savivaldybės pirminei teisei pagalbai teikti iš specialiosios tikslinės dotacijos panaudojo **2 571 242,5 Lt.** Tai sudarė **94,79 proc.** visų skirtų lėšų pirminei teisei pagalbai finansuoti. Per 2007 metus savivaldybės pirminei teisei pagalbai teikti iš specialiosios tikslinės dotacijos panaudojo **2 300 169,31 Lt.** Tai sudarė **87,66 proc.** visų skirtų lėšų pirminei teisei pagalbai finansuoti. Darytina išvada, kad 2007-2009 m. didėjo specialios tikslinės dotacijos dalis, panaudota pirminei teisei pagalbai teikti. Nors pagal savivaldybių pateiktus duomenis 2009 m. 98,37 proc. tikslinės dotacijos lėšų buvo panaudota pirminės teisinės pagalbos teikimui, įvertinus pareiškėjų skaičių atskirose savivaldybėse, galima daryti prielaidą, kad šios lėšos buvo naudojamos ne tik pirminės teisinės pagalbos teikimo funkcijai vykdyti (tais atvejais, kai pirminę teisinę pagalbą teikiančiam specialistui be pirminės teisinės pagalbos teikimo yra priskiriamos ir kitos specialiosios funkcijos). Taigi, aktualiausia problema pirminės teisinės pagalbos srityje lieka tikslus lėšų poreikio pirminei teisei pagalbai teikti nustatymas, tinkamos apskaitos apie panaudotas lėšas vedimas.

9. Vidutiniai vieno pareiškėjo aptarnavimo kaštai 2009 m. buvo mažesni nei 2007 m. ir 2008 m.

- 2007 m. – 66,76 Lt;

- 2008 m. – 64,47 Lt;

- 2009 m. – 48,87 Lt.

11. Manytina, kad savivaldybių institucijoms yra sudėtinga pateikti tikslų lėšų panaudojimą tais atvejais, kai pirminę teisinę pagalbą teikiantis asmuo, esant nedideliame pareiškėjų skaičiui, vykdo ir kitas funkcijas, nesusijusias su pirminės teisinės pagalbos teikimu (t. y. nėra galimybių įvertinti, kokia lėšų dalis, panaudota vieno specialisto darbo užmokesčiui ir socialinio draudimo įmokoms mokėti bei

darbo vietos išlaikymui, teko pirminės teisinės pagalbos teikimo funkcijai vykdyti). Pateikiant netikslius duomenis, nėra galimybės įvertinti lėšų poreikio pirminės teisinės pagalbos teikimui bei apskaičiuoti realius vieno pareiškėjo aptranavimo kaštus kiekvienoje savivaldybėje.

PASIŪLYMAI

1. Poreikis mažinti valstybės išlaidas, atsižvelgiant į sunkią valstybės finansinę ekonominę padėtį, turėjo įtakos ir valstybės biudžeto lėšų, skiriamų pirminei teisei pagalbai finansuoti, mažinimui. Atsižvelgiant į tai, savivaldybių institucijos, įvertinusios numatomus asignavimus, turi ieškoti galimybių užtikrinti pirminės teisinės pagalbos teikimą, pasirenkant ekonomiškiausią pirminės teisinės pagalbos teikimo būdą, bei imtis kitų organizacinių priemonių (pavyzdžiui, užtikrinant išankstinę pareiškėjų registraciją bei priėmimą ne vėliau kaip per 5 dienas nuo kreipimosi dienos ar kt.), kurios leistų taupiau naudoti skirtas lėšas, sudarant gyventojams galimybę gauti pirminę teisinę pagalbą, nepažeidžiant teisės aktų reikalavimų.

2. Atsižvelgiant į tai, kad 2009 m. dauguma savivaldybių užtikrino tinkamą visuomenės informavimą apie galimybes gauti valstybės garantuojamą teisinę pagalbą ir į tai, kad 2011 metams skirti asignavimai pirminės teisinės pagalbos teikimo funkcijai vykdyti buvo sumažinti, *rekomenduojame* Visuomenės informavimo apie valstybės garantuojamą teisinę pagalbą metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2007 m. vasario 1 d. įsakymu Nr. 1R-46, nuostatas įgyvendinti pagal finansines galimybes, užtikrinant tinkamą informavimą savivaldybių interneto tinklalapiuose bei pateikiant informaciją skelbimo lentose.

3. Iš Tarnybų pateiktų duomenų galima konstatuoti, kad būtina gerinti pirminę teisinę pagalbą teikiančių specialistų darbo kokybę, pildant prašymus suteikti antrinę teisinę pagalbą. Siūlytina Tarnyboms parengti bei Teisingumo ministerijai pateikti informaciją apie dažniausiai pasitaikančiais klaidas, pildant prašymus suteikti antrinę teisinę pagalbą. Teisingumo ministerija, apbendrinsui informaciją, parengs aplinkraštį ir išplatinys jį savivaldybėms. Tinkamas prašymų suteikti antrinę teisinę pagalbą pildymas, sprendimui dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo priimti reikalingos informacijos surinkimas padėtų užtikrinti sprendimų dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo priėmimo operatyvumą ir pagrįstumą. Siekiant užtikrinti tinkamą pirminės teisinės pagalbos koordinavimą, metodinės pagalbos teikimą, svarstyтина galimybė papildyti prašymo suteikti antrinę teisinę pagalbą formą nauju punktu (žyma), kurioje būtų nurodyta, kad prašymą suteikti antrinę teisinę pagalbą užpildė pirminę teisinę pagalbą teikiantis specialistas arba Tarnyboms organizacinėmis priemonėmis, teikiant metodinę pagalbą, užtikrinti, kad prašymuose suteikti antrinę teisinę pagalbą būtų nurodyti prašymą suteikti antrinę teisinę pagalbą pildžiusio pirminę teisinę pagalbą teikiančio asmens vardas ir pavardė.

4. Teisingumo ministerija 2009-05-26 raštu Nr. (1.16.) 7R-3997 buvo pateikusi savivaldybių institucijoms Rekomendacijas dėl pirminės teisinės pagalbos organizavimo ir teikimo. Įvertinus pateiktą rekomendacijų įgyvendinimą pagal gautus pateiktą ataskaitų apibendrinimus, konstatuotina, kad savivaldybių institucijos kai kurias rekomendacijas (net tas, kurios buvo teikiamos 2 metus iš eilės) įgyvendina vangiai arba nepateikia išsamios informacijos apie jų įgyvendinimą: pavyzdžiui, dėl Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 24 straipsnio 2 dalies įgyvendinimo; dėl asmens duomenų teikimo sutarčių su Gyventojų registro tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos sudarymo; dėl tinkamos panaudotų lėšų apskaitos vedimo ir pan. Pažymėtina, jog galimai ne visos savivaldybių administracijos pateikė išsamią informaciją apie Teisingumo ministerijos pateiktą rekomendacijų įgyvendinimą, todėl Teisingumo ministerija kreipsis į savivaldybių administracijas, prašydama užpildyti klausimyną apie anksčiau siūstų rekomendacijų įgyvendinimą ir pirminės teisinės pagalbos organizavimą konkrečiose savivaldybėse.